

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

Katedra občanského práva

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Uplatnění zástavního práva v insolvenčním řízení

Plzeň 2024

Veronika Vávrová

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

Katedra občanského práva

Studijní program: Právo a právní věda

Studijní obor: Právo

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Uplatnění zástavního práva v insolvenčním řízení

Zpracovala: Veronika Vávrová

Vedoucí práce: JUDr. Josef Pelech, Ph.D.

Katedra občanského práva

Plzeň 2024

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Veronika VÁVROVÁ**
Osobní číslo: **R19M0438P**
Studijní program: **M0421A220004 Právo a právní věda**
Téma práce: **Uplatnění zástavního práva v insolvenčním řízení**
Zadávající katedra: **Katedra občanského práva**

Zásady pro vypracování

Úvod

1. Insolvenční řízení
2. Zástavní právo
3. Užití zástavního práva v insolvenčním řízení
4. Hodnocení existence institutu zástavního práva v rámci insolvenčního řízení

Závěr

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

viz příloha

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Josef Pelech, Ph.D.**
Katedra občanského práva

Datum zadání diplomové práce: **31. března 2023**

Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2024**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

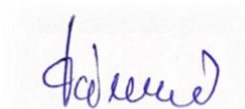
Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 30. června 2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci na téma „*Uplatnění zástavního práva v insolvenčním řízení*“ vypracovala zcela samostatně, a to pouze za použití uvedených pramenů a literatury.

V Plzni dne 25. března 2024

Veronika Vávrová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala JUDr. Josefu Pelechovi, Ph.D. za odborné vedené této práce, poskytnutí cenných rad, připomínek a konzultací. Dále bych také ráda poděkovala svým blízkým, rodině a studijním kolegům za podporu při psaní této práce, ale také po celou dobu studia. Jmenovitě bych tímto chtěla poděkovat Mgr. Mileně Krejčí, Lukáši Bucháčkovi, JUDr. Václavu Pešovi a JUDr. Bc. Jiřímu Štumarovi.

Seznam použitých zkratk:

EŘ	Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád)
InsZ	Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
KZ	Zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon)
NotŘ	Zákon č. 358/1992 Sb., České národní rady o notářích a jejich činnosti (notářský řád)
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
OZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
TZ	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
VeřDr	Zákon č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách
VoNPvInsŘ	Vyhláška č. 191/2017 Sb., o náležitostech podání a formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení a o změně vyhlášky č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona
ZoOM	Zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku
ZoVSÚ	Zákon č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství

Tato diplomová práce vychází z právního stavu ke dni 25. března 2024

Obsah

Úvod	1
1 Insolvenční řízení	3
1.1 Formy úpadku.....	4
1.1.1 Náležitosti rozhodnutí o úpadku.....	5
1.2 Procesní subjekty.....	6
1.3 Zásady řízení	7
1.4 Zahájení řízení	8
1.5 Rozdělení pohledávek dle způsobu jejich uplatňování	10
1.5.1 Přihlašované pohledávky.....	11
1.5.2 Nepřihlašované pohledávky	11
1.5.3 Pohledávky vyloučené z uspokojení v insolvenčním řízení.....	12
1.6 Způsoby řešení úpadku.....	12
2 Zástavní právo	14
2.1 Subjekty poměru.....	15
2.2 Předmět zástavního práva.....	16
2.3 Zásady	17
2.4 Zřízení a vznik zástavního práva.....	19
2.4.1 Zástavní právo zřízené smlouvou a jeho vznik	19
2.4.2 Zástavní právo vzniklé rozhodnutím orgánu veřejné moci	21
2.4.3 Zástavní právo vzniklé ze zákona.....	22
2.5 Budoucí zástavní právo	22
2.6 Zánik a promlčení.....	23
3 Užití zástavního práva v insolvenčním řízení	26
3.1 Věřitel disponující v insolvenčním řízení pohledávkou zajištěnou zástavním právem	27
3.1.1 Práva a povinnosti zajištěného věřitele	30
3.1.2 Pohledávka zajištěná zástavním právem	32
3.2 Majetková podstata.....	33
3.2.1 Znalecký posudek.....	35
3.3 Náležitosti přihlášky pohledávky zajištěné zástavním právem	37
3.3.1 Přílohy přihlášky pohledávky zajištěné zástavním právem.....	39
3.3.2 Zpětvzetí přihlášky pohledávky	40
3.4 Uplatnění podzástavního práva a budoucího zástavního práva v insolvenčním řízení.....	41
3.5 Určení pořadí uspokojení zajištěných věřitelů	43

3.6	Přezkum přihlášek a přihlášených pohledávek zajištěných zástavním právem	44
3.6.1	Přezkumné jednání	45
3.7	Popření pohledávky	46
3.7.1	Popření pravosti pohledávky zajištěné zástavním právem.....	48
3.7.2	Popření výše pohledávky zajištěné zástavním právem	49
3.7.3	Popření pořadí pohledávky zajištěné zástavním právem	50
3.8	Incidenční spory	51
3.8.1	Spor o zaplacení plnění ve prospěch ostatních zajištěných věřitelů podle § 179 InsZ	53
3.9	Správa zástavy v průběhu insolvenčního řízení	55
3.10	Zpeněžení zástavy	58
3.10.1	Specifika postupu vedoucího ke zpeněžení zástavy v rámci konkursu.....	59
3.10.2	Specifika postupu vedoucího ke zpeněžení zástavy v rámci reorganizace	60
3.10.3	Specifika postupu vedoucího ke zpeněžení zástavy v rámci oddlužení.....	61
3.11	Uspokojení zástavních věřitelů v insolvenčním řízení.....	62
3.11.1	V rámci konkursu	62
3.11.2	V rámci reorganizace a oddlužení	64
3.12	Zánik zástavního práva v insolvenčním řízení	66
4	Hodnocení existence institutu zástavního práva v insolvenčním řízení .	68
	Závěr.....	71
	Cizojazyčné resumé	73
	Seznam použitých zdrojů.....	74
	Literatura.....	74
	Internetové zdroje	76
	Judikatura.....	77
	Odborné články.....	78
	Právní předpisy a důvodové zprávy.....	79

Úvod

Pro svoji diplomovou práci jsem si zvolila téma Uplatnění zástavního práva v insolvenčním řízení, neboť jsem měla možnost setkat se s propojením institutu zástavního práva a insolvenčního řízení v rámci praxe v advokátní kanceláři. Zástavní právo se v rámci insolvenčního řízení často vyskytuje v praxi, nicméně v teoretické rovině stále není toto propojení příliš podrobně zpracováno.

Téma považuji za velmi aktuální a také vsutku praktické i s ohledem na to, že značná část majetku osob může být zatížena zajišťovacími právy. Právě zástavní právo mezi nimi dle mnohých hraje prim. To lze ilustrovat například na koupi nemovité věci. Při těchto transakcích je běžné, že je koupě nemovitosti financována z hypotečního úvěru. Banky si přitom svoji pohledávku zajišťují zástavním právem, aby byla zvýšena míra pravděpodobnosti jejich uspokojení.

Cílem této diplomové práce bude podrobně analyzovat propojení těchto dvou institutů, vymezit stěžejní hmotněprávní pojmy, ale také procesněprávní otázky. V rámci své práce bych také ráda zodpověděla otázku: Je právní úprava zástavního práva obsažená v InsZ úpravou adekvátní, či existuje prostor pro nějaké změny?

První dvě obecnější části této diplomové práce se budou zabývat insolvenčním řízením a zástavním právem odděleně, přičemž akcent zde bude dán na systematické a přehledné vymezení jednotlivých pojmů, subjektů a zásad. Při tomto budu vycházet z konceptu, že insolvenční řízení je řízení, které tvoří nástroj pro řešení úpadku dlužníka.

Kapitola první bude pojednávat o tom, kdy se vlastně dlužník v úpadku ocitá, jakým způsobem je insolvenční řízení zahájeno a také jaké subjekty zde existují. V rámci insolvenčního řízení bude nutné určit postavení věřitelů na základě povahy jejich pohledávek, neboť ne všichni z nich budou následně disponovat stejnými právy a povinnostmi. S ohledem na toto bude také nutné vymezit, jakým způsobem budou které pohledávky uplatněny a jaké to bude mít důsledky.

Druhá kapitola uvede pro tuto práci stěžejní aspekty práva zástavního. Především z terminologického hlediska je velmi důležité definovat jednotlivé subjekty tohoto poměru, neboť jejich rozdílné postavení je následně v některých případech komparováno i v kapitole třetí.

Jádrem diplomové práce bude kapitola třetí. Této kapitole také bude věnován největší prostor. Kapitola vymezí nejdůležitější oblasti, kde je v rámci insolvenčního řízení o zástavním právu pojednáno, ať již přímo nebo nepřímo. Toto propojení bude doplněno o relevantní judikaturu. Z této se budu snažit zaměřit primárně na ta rozhodnutí, která se týkají specificky zástavního práva v insolvenčním řízení, nikoliv obecně zajištění, jakkoliv je pod toho zástavní právo subsumováno.

Jelikož je primárním účelem zástavního práva poskytnout věřiteli vyšší pravděpodobnost, že jeho pohledávka bude řádně a včas uspokojena, přiblížím zde také možnosti, jakými by mohl věřitel dosáhnout co možná největšího uspokojení v souladu se zásadami insolvenčního řízení.

Čtvrtá kapitola bude obsahovat hodnocení uplatnění zástavního práva v insolvenčním řízení. V rámci této kapitoly také uvedu své návrhy *de lege ferenda* a můj subjektivní postoj k tomuto zajišťovacímu institutu v rámci insolvenčního řízení.

Při tvorbě této práce budu využívat metodu analytickou, která bude analyzovat odbornou literaturu a četnou judikaturu. Jako další použiji v právní vědě obvyklé metody, a to výklad systematický a jazykový.

1 Insolvenční řízení

Insolvenční řízení je zvláštní druh občanského soudního řízení. V rámci něj je zjišťován dlužníkův úpadek. Celé řízení je zahájeno podáním věřitelského nebo dlužnického insolvenčního návrhu k příslušnému soudu. V tomto kolektivním řízení je dle § 7a InsZ věcně a místně příslušný krajský soud, v jehož obvodu se nachází obecný soud dlužníka. Obecný soud dlužníka je určen v závislosti na tom, o jakou osobu se jedná.

Jestliže je dlužníkem fyzická osoba, je příslušným soudem ten, v jehož obvodu má dlužník trvalé bydliště, nebo nemá-li jej, ten soud, v jehož obvodu se zdržuje. U osoby zapsané v obchodním rejstříku je příslušný krajský soud, v jehož obvodu měl dlužník zapsané sídlo v obchodním rejstříku ke dni předcházejícímu o 6 měsíců okamžik zahájení insolvenčního řízení (pokud sídlo nebylo zapsáno, je příslušným soud podle věty první uvedeného odstavce).¹ Jedná-li se o osobu tvořící s dlužníkem koncern, je příslušný ten soud, u kterého probíhá insolvenční řízení osoby koncernově propojené, a to především z hlediska jejich hospodářského propojení. Pro uplatnění zásady rychlosti a hospodárnosti a také zásady zákonného soudce by mělo být o všech členech koncernu rozhodováno tím samým soudním oddělením.²

Rozhodováno je vždy samosoudcem, případně jím pověřeným asistentem soudce či pro určité činnosti pověřeným vyšším soudním úředníkem, kdy tito jsou omezeni ustanovením § 11 písm. m) ZoVSÚ. Soud nejprve zjišťuje, zda nejsou dány podmínky pro odmítnutí insolvenčního návrhu, pro zastavení řízení, nebo pro zamítnutí návrhu. Pokud soud nesezná, že je nutné o návrhu rozhodnout výše uvedeným způsobem, vydá meritorní rozhodnutí o úpadku, nebo rozhodnutí o hrozícím úpadku.³

Rozhodnutí v insolvenčním řízení je zpravidla účinné okamžikem jeho zveřejnění v insolvenčním rejstříku označeným dnem, hodinou a minutou, kdy výjimkou z tohoto je například usnesení o schválení reorganizačního plánu, které se stává účinným okamžikem nabytí právní moci, nebo okamžikem

¹ JIRMÁSEK, Tomáš. § 7b [Místní příslušnost]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon*. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 11.

² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2022, sp. zn. 29 NSČR 167/2022.

³ HÁSOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš. 3. Rozhodnutí o úpadku nebo o hrozícím úpadku. In: HÁSOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 97.

stanoveným ve zmíněném usnesení či v reorganizačním plánu.⁴ Okamžik zveřejnění tohoto rozhodnutí v insolvenčním rejstříku je pro celé řízení naprosto stěžejní, jelikož tímto počíná běh lhůty, kterou jsou věřitelé omezeni pro přihlašování svých pohledávek. Pokud dojde k vydání meritorního rozhodnutí v průběhu jednání nebo bezprostředně po něm, je toto účinné, jakmile je vyhlášeno insolvenčnímu správci a účastníkům řízení, kteří byli na předmětném jednání přítomni dle § 89 odst. 2 InsZ. Zamítne-li insolvenční soud insolvenční návrh bez jednání, je jeho rozhodnutí účinné zveřejněním v insolvenčním rejstříku; tímto okamžikem (opět) zanikají účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení.⁵

1.1 Formy úpadku

Platná právní úprava zná pouze dvě formy úpadku, a to platební neschopnost a předlužení, kdy tyto jsou uvedeny již v § 3 InsZ. V prvním případě je možné, aby byl dlužníkem jakýkoliv subjekt, tedy fyzická osoba, podnikající fyzická osoba i právnická osoba. Oproti tomu v případě předlužení je možné, aby byla dlužníkem pouze právnická či podnikající fyzická osoba.

U první formy úpadku – platební neschopnosti, je nutné, aby byly kumulativně naplněny následující znaky:

- a) dlužník má více věřitelů;
- b) má peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti;
- c) není schopen tyto závazky plnit.

U druhé formy úpadku – předlužení je řešena především ekonomická podstata dlužníka. O předlužení lze hovořit v případě, že:

- a) má dlužník více věřitelů;
- b) hodnotu majetku dlužníka převyšuje souhrn jeho závazků;
- c) a případně lze dispozitivně přihlédnout k dalšímu provozování podniku dlužníka či správě jeho majetku.

⁴ HÁSOVÁ, Jiřina. *Výbrané instituty insolvenčního zákona v rozhodnutích Nejvyššího soudu: komentovaná soudní rozhodnutí*. Judikatura (C.H. Beck). Praha: C.H. Beck, 2019, s. 55.

⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 11. 2015, sp. zn. 29 Cdo 311/2015.

Pro posouzení, zda je dlužník v platební neschopnosti je užíván tzv. test likvidity a pro posouzení, zda je dlužník předlužen je užíván tzv. bilanční test.

1.1.1 Náležitosti rozhodnutí o úpadku

Pokud insolvenční soud zjistí dokazováním či osvědčením, že je dlužník v úpadku, či mu tento hrozí, vydá rozhodnutí o úpadku, ve kterém se musí nacházet samostatný výrok, kterým se zjišťuje úpadek či hrozící úpadek dlužníka. Dále se zde nachází výrok, kterým je ustanoven insolvenční správce, údaj o tom, kdy nastávají účinky rozhodnutí, výzva určená pro věřitele k přihlašování pohledávek s určenou lhůtou dva měsíce. Dlužníkovi je dále uloženo, aby sestavil a odevzdal insolvenčnímu správci seznam svého majetku a uvedl své dlužníky, pokud tak ještě neučinil do této doby.⁶ Další výroky tohoto rozhodnutí se budou lišit v případě, že se bude či nebude jednat o situaci, kdy bude připojeno k rozhodnutí i rozhodnutí o povolení oddlužení.

K tomuto je také možné samostatným výrokem rozhodnout o způsobu řešení úpadku, to však jen za podmínek stanovených § 148 InsZ. V ostatních případech je o způsobu řešení úpadku insolvenčním soudem rozhodnuto až *ex post* samostatným meritorním rozhodnutím vydaným v pořádkové lhůtě tří měsíců od vydání rozhodnutí o úpadku, přičemž se tak ale nesmí stát dříve, než skončí schůze věřitelů svolaná rozhodnutím o úpadku.^{7,8}

Pokud by byl dlužník podnikatelem, u něhož by byla přípustná reorganizace, mohla by dle § 150 InsZ také schůze věřitelů svolaná rozhodnutím o úpadku, přijmout usnesení o způsobu řešení úpadku dlužníka, a to reorganizací či konkursem.

⁶ MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI ČR. *Co vás čeká po podání návrhu*. Insolvence. Citováno dne 14. 10. 2023. Dostupné online na: <https://insolvence.justice.cz/jak-ven-z-dluhove-pasti/co-vas-ceka-po-podani-navrhu>.

⁷ KOZÁK, Jan. *Insolvenční zákon: komentář*. 5. vydání. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 589.

⁸ HÁSOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. Právní praxe. Praha: C.H. Beck, 2018, s. 102.

1.2 Procesní subjekty

Procesní subjekty v insolvenčním řízení realizací svých procesních práv a povinností ovlivňují toto řízení. Tyto subjekty jsou taxativně vymezeny v § 9 InsZ, který působí jako speciální úprava k OSŘ.⁹ Jedná se o:

- a) insolvenční soud;
- b) dlužníka;
- c) věřitele, kteří uplatňují svá práva vůči dlužníkovi;
- d) insolvenčního správce, popřípadě dalšího správce;
- e) státní zastupitelství, které vstoupilo do insolvenčního řízení nebo incidenčního sporu;
- f) likvidátora dlužníka.

Jistou výjimkou z výše uvedeného taxativního výčtu, co se týče procesních práv a povinností disponuje Česká národní banka v případech, kdy vykonává dohled a dozor nad orgány uvedenými v § 367 odst. 1 InsZ a dále také osoba v postavení obdobném likvidátora dlužníka, kterou může být například nucený správce či správce podniku. Zákon však těmto osobám výslovně nepřiznává postavení procesního subjektu.¹⁰

Vedle procesních subjektům hovoříme v insolvenčním řízení i o samotných účastnících. Tento výčet je také taxativního charakteru a jedná se o dlužníka a věřitele, který uplatňuje svá práva vůči dlužníkovi.¹¹ Tito účastníci jsou jimi obvykle po celou dobu řízení. Věřitel je účastníkem řízení celou dobu, kdy uplatňuje své právo vůči dlužníkovi, nebo po tu dobu, kdy je na něj hleděno jako na věřitele přihlášeného.¹²

⁹ JURÁŠ, Marek. § 9 [Procesní subjekty]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon*. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 2.

¹⁰ NOVOPACKÝ, Lukáš. § 70 [Likvidátor dlužníka]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon*. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 15.

¹¹ Výjimku z tohoto taxativního výčtu představuje podání insolvenčního návrhu ze strany ČNB podle § 368 a § 380 InsZ. Přestože je ČNB orgán dozoru a dohledu, je možné, aby také podala insolvenční návrh, a tedy je vnímána také jako účastník, přestože není dlužníkem ani věřitelem.

¹² JURÁŠ, Marek. § 14 [Definice účastenství]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon*. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 31.

1.3 Zásady řízení

Vedle speciálních zásad, na kterých je založeno insolvenční řízení a které nalezneme v ustanovení § 5 InsZ, jsou v řízení uplatňovány také ústavní zásady zaručující spravedlivý proces a obecné zásady civilního procesu. Obecné zásady civilního procesu jsou uplatněny na základě § 7 InsZ a lze je používat pouze pokud nejsou v rozporu se speciálními zásadami.

Ústavní zásady užívané (nejen) v civilním řízení jsou často shrnovány pod pojem „*právo na spravedlivý proces*“. Toto sousloví je definováno mnohými autory, avšak pro účely této práce budu vycházet především z definice užívané Ústavním soudem ČR, který výše uvedené často pojmenovává spíše jako právo na „*správné soudní rozhodování*“.¹³ Těmito zásadami tedy jsou například:

- a) nezávislost a nestrannost soudu;
- b) rovnost účastníků řízení;
- c) zákaz odnětí věci zákonnému soudci;
- d) právo na projednání věci veřejně, bez zbytečných průtahů a v přítomnosti účastníka, tak aby se mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům.¹⁴

Síla jednotlivých ústavních zásad je dále modifikována přímo pro účely insolvenčního řízení, kdy je umocněn význam zásady veřejnosti. Toto se projevuje ve zveřejňování informací v insolvenčním rejstříku, který je přístupný široké veřejnosti, oproti klasickým civilním spisům, jenž jsou zpřístupněny pro nahlížení pouze účastníkům řízení a jejich zástupcům či případně osobám, které prokáží, že mají na tomto právní zájem nebo vážné důvody. Obsah civilních spisů také musí zůstat utajen. Oproti tomu obsah insolvenčních spisů je veřejný a případně je pouze anonymizována část dokumentů dle § 422 InsZ.

Stran zásad se Ústavní soud vyjádřil tak, že „*Právo na spravedlivý proces neznamena, že je jednotlivci zaručováno přímo a bezprostředně právo na rozhodnutí odpovídající jeho názoru, ale je mu zajišťováno právo na spravedlivé občanské soudní řízení, v němž se uplatňují všechny zásady správného soudního*

¹³ PŘIDAL, Ondřej. *Pojem právo na spravedlivý proces v civilním řízení*. Právní rozhledy, 2010, č. 20, s. 734.

¹⁴ CHYTIL, Petr. § 5 [Zásady insolvenčního řízení]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon*. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 2.

*rozhodování podle zákona a v souladu s ústavními principy, tedy i předvídatelnost postupu soudu v řízení ve věci samé“.*¹⁵

Obecné civilněprávní zásady ponechám v této práci stranou, jelikož jsou vedle ústavních zásad a speciálních zásad dle mého názoru pouze podpůrného charakteru. Specifické zásady insolvenčního řízení mají nepostradatelný význam. Výčet těchto je toliko demonstrativní a nalezneme jej v § 5 InsZ, ale i dále napříč celým insolvenčním zákonem. V insolvenčním řízení se vyskytují především tyto:

- a) maximalizace uspokojení věřitelů;
- b) poměrného uspokojení věřitelů;
- c) povinné konverze pohledávek na pohledávky peněžité;
- d) rychlosti a hospodárnosti řízení;
- e) povinné kolektivizace uspokojení věřitelů;
- f) rozhodovací autonomie věřitelů;
- g) *vis attractiva concursus*;¹⁶
- h) restriktivního použití InsZ;
- i) poctivosti dlužníkovy záměru.¹⁷

1.4 Zahájení řízení

Při zahájení insolvenčního řízení se promítá zásada dispoziční. Soud nemůže zahájit řízení z vlastní iniciativy (zásada oficiality se přesto uplatní v některých fázích insolvenčního řízení, a to především po vydání rozhodnutí o úpadku). Dle § 97 odst. 8 InsZ je aktivní legitimací pro podání insolvenčního návrhu nadán věřitel nebo dlužník. V případě podání návrhu pro hrozící úpadek dlužníka je aktivně legitimován pouze dlužník.

Podat insolvenční návrh není pouze právem dlužníka či věřitele, ale samotného dlužníka oproti tomu stíhá také povinnost tento krok učinit, přičemž není nezbytné řešit otázku, zda se dlužník nachází v úpadku formou platební neschopnosti či předlužení. Tato povinnost stíhá právnickou osobu a podnikající fyzickou osobu, nikoliv fyzickou osobu nepodnikající. Spolu s dlužníkem mají

¹⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 14. 8. 2007, sp. zn. IV. ÚS 687/06, bod 20.

¹⁶ Zásada určující, že právní otázky týkající se insolvenčního řízení jsou řešeny u stejného insolvenčního soudu, který je příslušný pro vedení insolvenčního řízení (SPRINZ 2023).

¹⁷ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 208-223

povinnost učinit tento návrh také osoby zastupující povinnou osobu uvedené v § 98 odst. 2 InsZ.

Ve spojitosti s podáváním insolvenčních návrhů se často objevuje otázka tzv. šikanózního insolvenčního návrhu, kdy může být podán jak dlužníkem, tak také věřitelem. U dlužníka se jedná o situaci, kdy tento nesleduje poctivý záměr a účelově se snaží o to, aby nebyl zpeněžen jeho majetek, a tedy by toto postihovalo i majetek zatížený zástavním právem. Tímto jednáním dochází k blokadě exekučního řízení, a to převážně před okamžikem konání dražby nemovitých věcí, jelikož jedním z účinků spojených se zahájením insolvenčního řízení je, že lze nařídít nebo zahájit exekuci na majetek dlužníka, který náleží do majetkové podstaty, ale tuto následně nelze provést.¹⁸

Šikanózní insolvenční návrhy podávané ze strany věřitele jsou stále rozšířenější variantou než první zmíněné.¹⁹ Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí uvedl, že *„Pokud žalobce za uvedených okolností podal návrh na insolvenční řízení, neučinil tak v souladu se zákonem a z důvodů, které zákon předpokládá, ale ke svému nezákonnému obohacení zneužil tento právní instrument, jenž slouží zásadně k rychlému a účinnému výkonu práv věřitelů. Z těchto přesně zákonem stanovených podmínek, za nichž lze podat návrh na zahájení insolvenčního řízení, je zřejmé, že tak lze učinit jen tehdy, když jsou splněny zákonem stanovené podmínky, jejichž podstatou je zásadně úpadek dlužníka. Jen v takovém případě jde o zákonem dovolený prostředek. Nedovoleným prostředkem se stává tehdy, pokud takovým návrhem chce navrhovatel pouze donutit údajného dlužníka k plnění, které nemá žádný zákonný ani smluvní podklad, to znamená, že neexistují předstírané dluhy a údajný dlužník není v úpadku. Za takové situace, je-li návrh zneužit jen k vlastním nekalým zájmům, stává se protiprávním nástrojem a nedovoleným prostředkem“*.²⁰ Tento insolvenční návrh byl pro výše zmíněné důvody odmítnut a celá situace měla následně dopad i do oblasti trestního práva, kdy osoba podávající věřitelský insolvenční návrh byla uznána vinnou pro přečin vydírání v prvním odstavci dle § 175 TZ a pro přečin pomluvy v prvním a druhém odstavci dle § 184 TZ.

¹⁸ KUBIZŇÁK, Jan. *Šikanózní (dlužnický) insolvenční návrh*. Komorní listy, 2014, č. 1, s. 13.

¹⁹ FRONC CHALUPECKÁ, Kristýna, CZUDEK, Damian. *Odpovědnost v insolvenčním právu*. Brno: Masarykova univerzita, 2013, s. 55.

²⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2015, sp. zn. 8 Tdo 1352/2014.

1.5 Rozdělení pohledávek dle způsobu jejich uplatňování

Pojem „pohledávka“ není v platném znění insolvenčního zákona nikterak definován, a využije se tedy definice závazkového práva dle § 1721 OZ. Pohledávkou se rozumí nehmotná movitá věc, která je chápána jako právo na plnění, kterým disponuje na základě vzniklého závazku věřitel vůči dlužníkovi, který má povinnost toto právo uspokojit.²¹

Příhlašku pohledávky lze v insolvenčním řízení podat v době od zahájení insolvenčního řízení až do okamžiku rozhodnutí o úpadku, nebo i v době po rozhodnutí o úpadku, ale pouze do konce lhůty stanovené insolvenčním soudem. V případě řádného a včasného uplatnění pohledávky u soudu, jako u orgánu veřejné moci či jejímu případnému doplnění, dojde ke stavění promlčecí lhůty.²²

Jak již bylo uvedeno v podkapitole 1.3, insolvenční řízení je založeno na zásadě poměrného uspokojování, kdy při uspokojování žádné z pohledávek nesmí dojít k neodůvodněnému zvýhodnění či naopak znevýhodnění.²³ V praxi tato zásada nebývá beze zbytku dodržována, kdy věřitelé v některých případech projevují snahu o své vyšší uspokojení, nežli by jim náleželo po právu, na úkor ostatních věřitelů. V souvislosti s tímto je insolvenčnímu správci dle § 36 InsZ uložena povinnost vyvinout veškeré úsilí, které po něm lze spravedlivě požadovat, aby bylo uspokojení věřitelů v co možná nejvyšší míře.

Považuji za nezbytné stručně představit problematiku rozdělení pohledávek, neboť je s ohledem na jádro problematiky důležité pochopit odlišnosti vzniku a uplatnění pohledávek, a to především pro odlišení postavení jednotlivých skupin věřitelů. Pohledávky v insolvenčním řízení lze rozdělit do několika skupin, a to na:

- a) pohledávky přihlašované v rámci insolvenčního řízení;
- b) pohledávky, jež se do insolvenčního řízení nepřihlašují, ale považují se za přihlášené;
- c) pohledávky, jež se do insolvenčního řízení nepřihlašují, ale uplatňují se u správce pořadem práva;
- d) pohledávky vyloučené;

²¹ HULMÁK, Milan. § 1721 [Právo na plnění]. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část* (§ 1721–2054). 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 3, marg. č. 8.

²² BODEČKOVÁ, Jana. § 648 [Stavení promlčecí lhůty uplatněním práva u orgánu veřejné moci]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník*. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 11.

²³ HÁSOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. Právní praxe. Praha: C.H. Beck, 2018, s. 117.

- e) pohledávky, které se v insolvenčním řízení nepřihlašují, ale pouze se oznamují insolvenčnímu správci.²⁴

1.5.1 Přihlašované pohledávky

Přihlašované pohledávky jsou takové pohledávky, které vznikly před zahájením insolvenčního řízení, nebo před okamžikem vyhlášení moratoria či před okamžikem rozhodnutí o úpadku.²⁵ Tyto pohledávky lze dělit na peněžité a nepeněžité, splatné a nesplatné, podmíněné a nepodmíněné, vykonatelné a nevykonatelné, nebo zajištěné a nezajištěné. Seznam přihlášených pohledávek sestavuje insolvenční správce tak, aby jej následně mohl insolvenční soud zveřejnit v insolvenčním rejstříku nejpozději ve lhůtách uvedených v § 189 odst. 3 InsZ.

Pohledávka je zásadně přihlašována prostřednictvím formuláře dostupného na webových stránkách isir.justice.cz. Více o tomto tématu a přihlášce zajištěné pohledávky bude pojednávat podkapitola 3.3.

Uspokojení přihlášených pohledávek je v zásadě poměrné vůči ostatním pohledávkám stejného pořadí. Přihlášené pohledávky disponují přednostním uspokojením například vůči pohledávkám společníků.²⁶ Vůči přihlašovaným pohledávkám jsou naopak dle § 168 odst. 3 InsZ ve spojení s §169 odst. 3 InsZ přednostně uspokojovány pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou, jelikož se tyto uspokojují v plné výši kdykoliv po rozhodnutí o úpadku.

1.5.2 Nepřihlašované pohledávky

Mezi nepřihlašované pohledávky patří zejména pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou. Tyto se řadí do skupiny pohledávek, jež se uplatňují u správce pořadem práva.²⁷

Pohledávky za majetkovou podstatou lze rozdělit na další dvě skupiny, a to podle toho, zda vznikly po zahájení insolvenčního řízení nebo vyhlášení moratoria či ty, které vznikly po rozhodnutí úpadku. Výčet prvních zmíněných

²⁴ HÁSOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. Právní praxe. Praha: C.H. Beck, 2018, s. 150.

²⁵ RICHTER, Ondřej. *Věřitelé a uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení: komentář : § 165-204*. Praha: C.H. Beck, 2014. Beckovy komentáře, s. 6, marg. č. 5.

²⁶ Tamtéž, s. 6, marg. č. 6.

²⁷ HORÁK, Milan. *Uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení*. Praha: Wolters Kluwer, 2023. Právo prakticky, s. 54.

je taxativního rámce a nachází se v § 168 odst. 1 InsZ. Taxativní výčet druhých uvedených se nachází v následujícím odstavci téhož paragrafu.

Další skupinou spadající do této kategorie jsou tzv. pohledávky, jež se do insolvenčního řízení nepřihlašují, ale považují se za přihlášené. Příkladem těchto pohledávek mohou být pohledávky manžela dlužníka vzniklé po prohlášení konkursu vypořádáním společného jmění manželů.²⁸

Poslední skupinou nepřihlašovaných pohledávek jsou tzv. pohledávky, jež se do insolvenčního řízení nepřihlašují, ale pouze se oznamují insolvenčnímu správci. Jedná se o tzv. podřízené pohledávky, které jsou uspokojovány až po uspokojení všech ostatních pohledávek, přičemž těmito mohou být pohledávky členů družstva či společníků.²⁹

1.5.3 Pohledávky vyloučené z uspokojení v insolvenčním řízení

Výčet těchto pohledávek, které nelze uspokojit v insolvenčním řízení, se nachází v § 170 InsZ, přičemž se nejedná o taxativní výčet.³⁰ Pokud insolvenční správce zjistí existenci přihlášky pohledávky, která má být z uspokojení vyloučena, nesmí ji dle § 189 InsZ zařadit do seznamu přihlášených pohledávek v tomto konkrétním řízení. Insolvenční soud má dle § 185 InsZ povinnost takovouto přihlášku pohledávky odmítnout. Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí ze dne 25. 8. 2022 uvedl, že „*insolvenční úprava nebrání tomu, že pohledávka vyloučená z uspokojení v insolvenčním řízení ... se do skončení insolvenčního řízení promlčí, jelikož ji věřitel po dobu trvání účinků rozhodnutí o úpadku nemůže přihlásit ani nově uplatnit v soudním nebo rozhodčím řízení*“.³¹

1.6 Způsoby řešení úpadku

Platná právní úprava uvádí taxativní výčet způsobů řešení úpadku v § 4 odst. 1 InsZ. Jedná se o konkurs, reorganizaci, oddlužení a zvláštní způsoby

²⁸ HÁSOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš. 5. Pohledávky, které se do insolvenčního řízení nepřihlašují. In: HÁSOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 148.

²⁹ MORAVEC, Tomáš. § 172 [Podřízené pohledávky a pohledávky společníků nebo členů dlužníka]. In: MORAVEC, Tomáš, KOTOUCOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční zákon*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 685.

³⁰ RICHTER, Ondřej. *Věřitelé a uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení: komentář : § 165-204*. Praha: C.H. Beck, 2014. Beckovy komentáře, s. 65, marg. č. 1.

³¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 8. 2022, sp. zn. 29 ICdo 110/2021.

řešení úpadku, jež jsou určeny pouze pro jisté subjekty nebo situace. Těmito subjekty jsou zejména finanční instituce.³²

Uvedené způsoby se navzájem liší tím, zda jsou ekonomické aktivity dlužníka ukončeny, jeho majetková podstata je zpeněžena a z ní jsou následně uspokojeni věřitelé – zde hovoříme o likvidačním řešení úpadku, či zda ekonomické aktivity dlužníka stále pokračují a věřitelé jsou uspokojováni postupně – zde hovoříme o sanačním způsobu řešení úpadku. V praxi však například při reorganizaci může dojít k překlenutí ze sanačního řešení do řešení likvidačního.

³² CHYTIL, Petr. § 4 [Způsob řešení úpadku]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon*. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 6.

2 Zástavní právo

Zástavní právo je dle OZ zařazeno do věcných práv k věci cizí. Vymezeno je jako právo absolutní majetkové. Toto určení vychází z dělení práv dle své povahy na absolutní a relativní. Absolutní práva je možné dále dělit na osobní a majetková. Práva majetková lze dělit na práva věcná a právo dědické.³³ Pro absolutní práva majetková je typickým znakem jejich působení *erga omnes*, pokud zákon nestanoví něco jiného, a také skutečnost, že je jejich předmětem majetek.³⁴

Věcná práva lze dělit na vlastnické právo, věcná práva k věci cizí a práva, která jsou zákonem jako věcná označena.³⁵ Pro účely této práce jsou nejdůležitější kategorií věcná práva k věci cizí, tedy *iura in re aliena*, kam se kromě práva stavby, práv odpovídajícím věcným břemenům (služebnosti a reálná břemena) a zadržovacího práva řadí právě zástavní právo.³⁶ Jelikož zástavní věřitel nedisponuje stejnými právy jako přiznává OZ vlastníku věci, vůči zástavním právem zatížené věci, je možné o zástavním právu hovořit jako o limitovaném věcném právu. Zajímavou může být také otázka označení zástavního práva za věcné právo k věci cizí, neboť by mohla nastat situace, kdy zástavní věřitel získá například jako dědic vlastnictví k zástavě.³⁷

Zástavní právo je označované za jeden z nejkompexněji upravených a nejvíce využívaných zajišťovacích institutů. Jako právo absolutní působí jak vůči zástavnímu věřiteli a zástavnímu dlužníkovi tak vůči dalším nabyvatelům zástavy.³⁸ Zabezpečuje ochranu zástavnímu věřiteli proti každému, kdo by jej při výkonu jeho práva neoprávněně zkracoval či ohrožoval.³⁹ Dle § 1309 OZ je vymezeno několika obecnými znaky:

³³ PETROV, Jan. § 976 [Absolutní majetková práva. Absolutní ochrana majetkových práv]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník*. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 2.

³⁴ SPÁČIL, Jiří. In: SPÁČIL, Jiří a kol. *Věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2022. Academia iuris (C.H. Beck), s. 5.

³⁵ Ve druhém vydání publikace J. Spáčila, a kol. je uvedena jako věcné právo i držba. V poznámkách pod čarou je však uvedeno, že v případě držby je sporné, zda se jedná o právo. Tuto jinou možnost dělení si dovoluji uvést čistě pro přehlednost, avšak nemyslím si, že by polemika nad touto tematikou měla zásadní vliv pro účel mé práce.

³⁶ KINDL, Milan. In: KINDL, Milan, ROZEHNAL, Aleš. *Nový občanský zákoník: úskalí věcných práv*. Pro praxi. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015, s. 148.

³⁷ BEZOUŠKA, Petr. § 1309 [Vymezení zástavního práva; zákaz zřídit zástavní právo]. In: SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 1238, marg. č. 73.

³⁸ COUFALÍK, Petr. In: SPÁČIL, Jiří a kol. *Věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2022. Academia iuris (C.H. Beck), s. 215.

³⁹ PELECH, Josef. *Zástavní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk), s. 22.

- a) jedná se o takové právo, které slouží k zajištění pohledávky;
- b) za tímto účelem je jeho předmět zatížen právem věřitele;
- c) toto právo umožňuje věřiteli uspokojit se z výtěžku zpeněžení zástavy.

Výše uvedené znaky v sobě tedy postupně obsahují právo svou povahou akcesorické (předpokládá se jiné hlavní právo, ke kterému je zástavní právo pomocným), dále právo věcné představující zatížení předmětu zástavního práva právem věřitele a v neposlední řadě také právo uhrazovací, které představuje možnost věřitele uspokojit se z výtěžku zpeněžení zástavy.⁴⁰

Podstatou tohoto institutu je možnost zvýšení jistoty věřitele, že závazek bude včas a řádně uhrazen. Z tohoto určení vychází také dvě primární funkce zástavního práva, a to funkce zajišťovací a uhrazovací.⁴¹

2.1 Subjekty poměru

Za základní subjekty zástavního práva označujeme zástavního věřitele zástavního dlužníka, zástavce a obligačního (osobního) dlužníka.⁴² Tyto subjekty vymezujeme podle toho, zda se jedná o obligační vztah, či zástavní vztah, který je k tomuto z povahy akcesorický. Pokud se jedná o vztah obligační označujeme jeho subjekty jako obligačního věřitele a obligačního dlužníka, přičemž platí, že obligační věřitel disponuje pohledávkou vůči obligačnímu dlužníkovi a ten se naopak zavázal, že dluh včas a řádně splní.⁴³

V druhém případě, kdy se jedná o vztah zástavní označujeme zástavním věřitelem takovou osobu, která disponuje pohledávkou zajištěnou zástavním právem a zároveň se jedná o tutéž osobu, jako v případě jejího označení obligačním věřitelem. Zástavním věřitelem se osoba může stát tak, že je v její prospěch zástavní právo zřízeno, ale také pokud je ve prospěch její osoby zajištěná pohledávka postoupena, či na něj jako na právního nástupce zástavní právo přejde.⁴⁴

⁴⁰ BEZOUŠKA, Petr. § 1309 [Vymezení zástavního práva; zákaz zřídit zástavní právo]. In: SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 1227, marg. č. 1.

⁴¹ PÁČIL, Jiří. *Věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2022. Academia iuris (C.H. Beck), s. 217.

⁴² PELECH, Josef. *Zástavní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk), s. 49.

⁴³ COUFALÍK, Petr. In: SPÁČIL, Jiří a kol. *Věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2022. Academia iuris (C.H. Beck), s. 217.

⁴⁴ Tamtéž, s. 217.

Dalším zmíněným subjektem je zástavní dlužník, kterým se rozumí taková osoba, jež je vlastníkem věci, která je zastavena, tedy vlastník předmětu zástavy.⁴⁵ Posledním důležitým subjektem je zástavce. Takto označena je osoba, která uzavřela zástavní smlouvu a dala předmět zástavního práva do zástavy.⁴⁶

V praxi se často setkáme s případy, kdy je zástavní dlužník i zástavce tatáž osoba, ale také s případy, kdy je tatáž osoba obligační dlužník, zástavní dlužník i zástavce. Toto prolnutí jednotlivých pojmů označujících jednu osobu však nebude platit vždy a je možné, aby se jednalo o osoby odlišné. Například v případě zastavení cizí věci dle § 1343 OZ, kdy zástavce může za určitých podmínek zastavit cizí věc, osoba zástavce a zástavního dlužníka jistě nemůže být totožnou.

2.2 Předmět zástavního práva

Dle dikce § 1310 OZ může být zástavou, tedy předmětem sloužícím k zajištění zástavním právem, každá věc, se kterou lze obchodovat. Dle dikce zákona se rozumí onou věcí v právním smyslu vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí.⁴⁷ Zástavou mohou být díky tomuto velice širokému vymezení věci hmotné, nehmotné, movité i nemovité.⁴⁸ Druhým kritériem je obchodovatelnost věci. Obchodovatelností se pro účely výkladu pojmu zástavy rozumí zhodnotitelnost věci, nikoliv její nutná převoditelnost.⁴⁹ Předmětem zástavního práva mohou dle OZ být také věci hromadné, podíly v korporaci, cenné papíry či pohledávky.

Subtypem věci hromadné může být i obchodní závod vymezený v § 502 OZ. Zřízení zástavního práva k obchodnímu závodu může být pro zástavního věřitele velmi praktické, neboť dle § 230 odst. 2 InsZ může tento v případě insolvence udílet insolvenčnímu správci pokyny ohledně správy tohoto obchodního závodu.⁵⁰

⁴⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 10. 2011, sp. zn. 21 Cdo 3957/2010.

⁴⁶ PELECH, Josef. *Zástavní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk), s. 51.

⁴⁷ Legislativní zkratka uvedená v § 489 OZ.

⁴⁸ BEZOUŠKA, Petr. § 1310 [Zástava]. In: SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 1245, marg. č. 2.

⁴⁹ K možné absenci převoditelnosti věci se přiklání publikace *Věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku* od J. Spáčila a kol. z roku 2018. Oproti tomuto L. Vymazal ve své monografii *Zástavní právo* z roku 2019 uvádí, že v pojmu obchodovatelnosti by nutně požadavek převoditelnosti měl být obsažen.

⁵⁰ BEZOUŠKA, Petr. § 1310 [Zástava]. In: SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 1246, marg. č. 6.

Zástavu lze také vymezit negativně, kdy lze uvést, že touto nebudou ani věci, které jsou obchodovatelné, pokud to z jejich povahy či ze zákona vyplývá. Může se jednat například o majetek ve vlastnictví státu či nárok na důchod podle zák. č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění aj.⁵¹

Rozsah zástavního práva je v § 1346 OZ stanoven tak, že se vztahuje jak na samotnou zástavu, tak také na její přírůstek a příslušenství, jestliže není zástavní smlouvou ujednáno jinak. Plody a užitky zástavní právo postihuje pouze ty, které nejsou od zástavy odděleny. Pokud tyto plody a užitky budou od zástavy odděleny dojde u nich k zániku zástavního práva. Pokud se bude zástava nacházet v detenci zástavního věřitele či třetí osoby, bude vlastník plodu, který bude oddělen, disponovat nárokem na jeho vydání. Zástavní právo se vztahuje na celou zástavu, bez ohledu na to, zda je hodnota zajišťované pohledávky vyšší, či nižší.⁵²

2.3 Zásady

Zástavní právo lze jako jiné právní instituty charakterizovat základními zásadami či principy, které nám napomáhají k jeho odlišení, ale také k řádnému pochopení a aplikaci tohoto institutu. Tyto zásady lze rozdělit na obecné zásady občanského práva, a ty, které charakterizují zástavní právo. Mezi základní zásady řadíme:

- a) zásadu akcesority;
- b) zásadu individualizace;
- c) zásadu nedělitelnosti;
- d) zásadu publicity;
- e) zásadu subsidiarity.⁵³

Jak již bylo uvedeno v předchozích podkapitolách, zásada akcesority určuje, že zástavní právo je takové právo, které je ze své podstaty závislé na existenci jiného právního vztahu, a to tedy na vztahu obligačním.⁵⁴ Podstatu této zásady

⁵¹ VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR), s. 63.

⁵² BEZOUŠKA, Petr. § 1346 [Rozsah zástavního práva]. In: SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 1360, marg. č. 2.

⁵³ BEZOUŠKA, Petr. § 1309 [Vymezení zástavního práva; zákaz zřídit zástavní právo]. In: SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 1228.

⁵⁴ Existence pohledávky vzniklé z tohoto vztahu by měla být v budoucnu alespoň odůvodněně předpokládána, aby bylo možné hovořit o budoucím zástavním právu, kdy toto lze vnímat jako určitou výjimku ze zásady akcesority.

zmínil několikrát ve svých rozhodnutích také Nejvyšší soud, kdy uvedl, že zástavní právo vznikne pouze tehdy, pokud platně vznikne pohledávka, pro jejíž zajištění má toto právo sloužit.⁵⁵

Akcesorita zástavního práva se projevuje také v případě kdy pohledávka zaniká, či pokud se převádí, přechází nebo rozděluje. Rozdělením pohledávky vznikají dvě nové pohledávky, které jsou obě stále zajištěny zástavním právem s tím, že každou z těchto pohledávek bude možné i nadále uspokojit z celého výtěžku zpeněžení zástavy, a to poměrným způsobem.⁵⁶ Akcesorita zástavního práva se váže nikoliv k osobě dlužníka, ale pouze k pohledávce, která je zajišťována. Zanikne-li tedy dlužník, nepovede tato skutečnost sama o sobě k zániku pohledávky a bude nutné dále zjišťovat, zda například nepřejde na právního nástupce dlužníka.⁵⁷

Zásada individualizace a nedělitelnosti zástavy je projevem skutečnosti, že zastavit lze pouze věc individuálně určenou s výjimkou věci hromadné, podniku a souboru věcí, kdy tuto věc lze zastavit jen jako celek, nikoliv pouze její část.⁵⁸

Jelikož je zástavní právo právem absolutním, je nutné, aby byla také jeho existence pro každého, kdo se o věc zajímá, zjevná. Zásada publicity je nejčastěji reflektována evidencí ve veřejných seznamech, případně zápisem do rejstříku zástav, nebo také odevzdáním věci zástavnímu věřiteli či třetí osobě v závislosti na její povaze.⁵⁹

Poslední vybranou zásadou je zásada subsidiarity. Tato zásada určuje, že v případě, kdy dlužník řádně a včas nesplní dluh, je možné, aby se zástavní věřitel uspokojil z výtěžku zpeněžení zástavy do ujednané výše a pokud tato není ujednána, do výše pohledávky s příslušenstvím.⁶⁰

⁵⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 4. 2017, sp. zn. 21 Cdo 2494/2016.

⁵⁶ VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR), s. 16.

⁵⁷ BEZOUŠKA, Petr. *Akcesorita zástavního práva a její praktické důsledky*. Právní rozhledy, 2021, č. 4, s. 137.

⁵⁸ PELECH, Josef. *Zástavní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk), s. 49.

⁵⁹ BEZOUŠKA, Petr. § 1309 [Vymezení zástavního práva; zákaz zřídit zástavní právo]. In: SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 1234, marg. č. 46-48.

⁶⁰ ROZEHNAL, Aleš. In: KINDL, Milan, ROZEHNAL, Aleš. *Nový občanský zákoník: úskalí věcných práv*. Pro praxi. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015, s. 228.

2.4 Zřízení a vznik zástavního práva

Proto aby zástavní právo mohlo platně vzniknout je nutné, aby byly kumulativně splněny tři podmínky, a to existence:

- a) pohledávky, která může být zajištěna zástavním právem;
- b) předmětu způsobilého být zástavou;
- c) skutečnosti, se kterou je spojen vznik zástavního práva.⁶¹

Současná právní úprava vychází z plurality právních skutečností, se kterými je spojena možnost vzniku zástavního práva, a to zástavní smlouvy, rozhodnutí soudu o schválení dohody o rozdělení pozůstalosti, rozhodnutí orgánu veřejné moci a zákona. Podle autonomie vůle stan lze způsoby vzniku dělit na dobrovolné a nucené.⁶² O nuceném vzniku hovoříme, pokud zástavní právo vzniká z rozhodnutí soudu nebo správního orgánu či ze zákona. V případě dobrovolného zástavního práva je důvodem vzniku smlouva a rozhodnutí soudu, kterým se schvaluje dohoda dědiců o rozdělení pozůstalosti.⁶³

Při dobrovolném vzniku zástavního práva je nutné rozlišovat mezi okamžikem zřízení a vzniku. Právo je zřízeno, když zástavní dlužník projeví vůli, oproti tomu vznikne až na základě jiné skutečnosti, kterou může být například zápis do rejstříku zástav či odevzdání zástavy, jak bylo uvedeno v předchozí podkapitole.⁶⁴

2.4.1 Zástavní právo zřízené smlouvou a jeho vznik

Pokud zástavní právo vzniká na základě smlouvy, zřizují jej jednající osoby dobrovolně a vznik je zároveň typicky ve dvou fázích. V tomto případě se uplatní tzv. doktrína o titulu a modu.⁶⁵ Je nutné rozlišovat mezi první fází, která je pouhým důvodem vzniku (titulem) představujícím uzavření zástavní smlouvy a druhou fází, tedy samotným právem aprobovaným způsobem (modem), kterým zástavní právo

⁶¹ COUFALÍK, Petr. In: SPÁČIL, Jiří a kol. *Věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2022. Academia iuris (C.H. Beck), s. 217.

⁶² HURDÍK, Jan. *Občanské právo hmotné: obecná část : absolutní majetková práva*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018, s. 237

⁶³ VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR), s. 147.

⁶⁴ COUFALÍK, Petr. In: SPÁČIL, Jiří a kol. *Věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2022. Academia iuris (C.H. Beck), s. 224.

⁶⁵ PELECH, Josef. *Zástavní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk), s. 67.

vznikne.⁶⁶ Výjimku z dvoufázového vzniku může představovat možnost postoupit pohledávku jinému uvedená v § 1335 OZ, kdy je možné, aby zástavní právo vzniklo již z účinnosti samotné zástavní smlouvy.

Dle § 1312 OZ je nutné v zástavní smlouvě, představující důvod vzniku, specifikovat, pro jaký dluh je zástavní právo zřizováno a také, co je zástavou. Oproti tomu, není nutné uvádět výši zajišťované pohledávky, pokud by tato povinnost nevyplývala z jiných právních předpisů, jakými jsou například NotŘ určující označení pohledávky pro evidenci zástavy v rejstříku zástav nebo také KZ.⁶⁷ Vedle těchto obligatorních náležitostí zástavní smlouvy musí tato splňovat i obecné náležitosti právního jednání a obecná pravidla pro uzavírání smluv.⁶⁸

Pro uzavření zástavní smlouvy není obvykle vyžadována písemná forma.⁶⁹ Písemná forma je vyžadována, je-li zástavou movitá věc, která není odevzdávána zástavnímu věřiteli či třetí osobě, která má tuto pro zástavního věřitele opatrovat. Pokud má vzniknout na základně zástavní smlouvy zástavní právo k věci evidované v katastru nemovitostí, či jiném veřejném seznamu, je nutné, aby zástavní smlouva měla písemnou podobu, přičemž podpisy stran se musí nacházet na téže listině. Pokud je zástavou závod, nebo jiná věc hromadná, nebo také nemovitá věc, která nepodléhá zápisu do veřejného seznamu, nebo vzniká-li zástavní právo zápisem do rejstříku zástav, je požadována pro zástavní smlouvu forma veřejné listiny.

Ochranu smluvním stranám poskytuje § 1315 OZ, který uvádí výčet zakázaných ujednání. Toto ustanovení má kogentní charakter a stanovuje tak limity smluvní autonomie účastníků.⁷⁰ Zakázaná ujednání lze rozdělit do dvou skupin, a to na ta, která jsou zakázána jen do splatnosti zajištěného dluhu a ta, která jsou zakázána i po splatnosti zajištěného dluhu. Do první skupiny řadíme ujednání, že zástavní věřitel se nebude domáhat uspokojení ze zástavy, dále že bude moci zástavní věřitel zpeněžit zástavu libovolným způsobem či si zástavu ponechat za libovolnou nebo předem určenou cenu a jako poslední umožnění zástavnímu

⁶⁶ VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR), s. 147.

⁶⁷ BEZOUŠKA, Petr. § 1312 [Zástavní smlouva]. In: SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 1264, marg. č. 14.

⁶⁸ COUFALÍK, Petr. In: SPÁČIL, Jiří a kol. *Věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2022. Academia iuris (C.H. Beck), s. 224.

⁶⁹ VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR), s. 178.

⁷⁰ BEZOUŠKA, Petr. § 1315 [Zakázaná ujednání]. In: SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 1276, marg. č. 4.

věřiteli brát si ze zástavy plody a užitky.⁷¹ Do druhé skupiny řadíme pouze ujednání, kterými je vyloučeno, aby zástavní dlužník nebo zástavce zástavu vyplatili.⁷²

Druhou fází představuje samotný vznik zástavního práva zřízeného zástavní smlouvou. V případě movitých věcí může tedy vzniknout na základě dalších právních skutečností, kterými jsou:

- a) odevzdání věci zástavnímu věřiteli;
- b) odevzdání věci třetí osobě, aby ji tato pro zástavního věřitele a zástavního dlužníka opatrovala;
- c) označení věci jako zastavené;
- d) zápisem do veřejného rejstříku.⁷³

K závodu nebo jiné hromadné věci a nemovité věci nepodléhající evidenci v katastru nemovitostí vzniká zástavní právo výhradně zápisem do rejstříku zástav.⁷⁴ Pokud se jedná o zástavu nemovité věci, která je zapisována do veřejného seznamu, vzniká zástavní právo samotným zápisem.

2.4.2 Zástavní právo vzniklé rozhodnutím orgánu veřejné moci

Na základě rozhodnutí orgánu veřejné moci může vzniknout zástavní právo rozhodnutím soudu nebo správního úřadu, a to pouze pokud pro tento postup existuje konkrétní zákonné zmocnění.⁷⁵ Těmito situacemi může být zřízení zástavního práva rozhodnutím správce daně, okresní správy sociálního zabezpečení, oprávněného exekutora, nebo soudu v případě schválení dohody dědiců.⁷⁶ Zástavní právo tímto způsobem obecně vzniká vykonatelností rozhodnutí, případně pozdější dobou stanovenou v rozhodnutí.

Zvláštní zákon může také stanovit vznik zástavního práva odlišně, jako to ukládá například § 170 odst. 4 zák. č. 280/2009 Sb., daňový řád,

⁷¹ ROZEHNAL, Aleš. In: KINDL, Milan, ROZEHNAL, Aleš. *Nový občanský zákoník: úskalí věcných práv*. Pro praxi. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015, s. 230.

⁷² HAMPL, Ondřej. § 1315 [Zakázaná ujednání]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník*. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 4.

⁷³ ROZEHNAL, Aleš. In: KINDL, Milan, ROZEHNAL, Aleš. *Nový občanský zákoník: úskalí věcných práv*. Pro praxi. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015, s. 230.

⁷⁴ COUFALÍK, Petr. In: SPÁČIL, Jiří a kol. *Věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2022. Academia iuris (C.H. Beck), s. 224.

⁷⁵ PELECH, Josef. *Zástavní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk), s. 77.

⁷⁶ BEZOUŠKA, Petr. § 1342 [Zástavní právo z rozhodnutí orgánu veřejné moci]. In: SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 1344, marg. č. 2.

který stanoví za okamžik vzniku zástavního práva doručení rozhodnutí o zřízení tohoto práva daňovému subjektu nebo jiné osobě uvedené ve třetím odstavci totožného ustanovení. Samotné rozhodnutí má povahu konstitutivní. Zápis do veřejného rejstříku či seznamu má účinky deklaratorní.⁷⁷

2.4.3 Zástavní právo vzniklé ze zákona

Při tomto způsobu vzniku se neuplatňuje doktrína o titulu a modu zástavního práva.⁷⁸ Takové zástavní právo vzniká již přímo naplněním hypotézy dané právní normy.⁷⁹ Vznik tak není vázán na rozhodnutí orgánu veřejné moci či vůli stran.

Tímto zástavním právem může být například zajištění pohledávky pachtýře vůči propachtovateli dle § 2344 OZ, zajištění pohledávky zasílatele vůči příkazci dle § 2481 OZ či zajištění pohledávky dopravce dle § 2571 OZ. Dále je také možné nalézt zástavní právo i v některých ustanoveních zvláštních zákonů, jako jsou § 70 a § 74 zák. č. 61/2000 Sb., o námořní plavbě, nebo § 15 zák. č. 503/2012 Sb., o Státním pozemkovém úřadu.⁸⁰

Pro zákonné zástavní právo je charakteristická větší provázanost mezi zajišťovanou pohledávkou a zástavou. Rozsah a obsah zástavního práva nemůže být ze strany zástavního věřitele a dlužníka nikterak ovlivněn.⁸¹

2.5 Budoucí zástavní právo

Institut budoucího zástavního práva je jednou z novinek, kterou přinesl OZ.⁸² Zřízení tohoto zástavního práva je možné k věci, která vznikne až v budoucnu, ale také k věci, k níž nabyde zástavní dlužník vlastnické právo až v budoucnu.⁸³ Výjimku z této možnosti uvádí například § 346d odst. 1

⁷⁷ COUFALÍK, Petr. In: SPÁČIL, Jiří a kol. *Věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2022. Academia iuris (C.H. Beck), s. 225-226.

⁷⁸ PELECH, Josef. *Zástavní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk), s. 72.

⁷⁹ COUFALÍK, Petr. In: SPÁČIL, Jiří a kol. *Věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2022. Academia iuris (C.H. Beck), s. 226.

⁸⁰ KINDL, Milan. 4.11. Zákonné zástavní právo. In: KINDL, Milan. *Zajištění a utvrzení dluhů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 188.

⁸¹ VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR), s. 164-165.

⁸² SYRUČEK, Vladimír, KOUKAL, Pavel. Kapitola 20. Zástavní právo. In: SYRUČEK, Vladimír, SABOTINOV, Vencislav a kol. *Realitní právo. Nemovitosti v realitní praxi*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, Praktická knihovna (C.H. Beck), s. 420.

⁸³ GÜRLICH, Richard. *Zástavní právo*. Novinky z rekonstrukce - advokátní kancelář GÜRLICH & Co., 2014, č. 63, s. 1.

zák. č. 262/2006 Sb., zákoník práce, kdy je stanoveno, že není možné zástavním právem zajistit dluh, který zaměstnanci vznikne vůči zaměstnavateli až v budoucnu a pochází ze základního pracovněprávního vztahu. Obecně však lze uvést, že budoucí zástavní právo může vzniknout jak rozhodnutím orgánu veřejné moci, tak také samozřejmě smlouvou.⁸⁴

Budoucí zástavní právo představuje velmi významný institut především z hlediska možnosti zajištění přednostního postavení zástavního práva, jelikož toto právo bude disponovat po svém vzniku pořadím ke dni uzavření zástavní smlouvy, respektive ke dni podání návrhu na zápis do rejstříku zástav nebo veřejného seznamu.⁸⁵

V souvislosti s uplatněním tohoto zvláštního zástavního práva v insolvenčním řízení došlo v roce 2017 k podstatné změně, a proto tomuto institutu bude věnována také podkapitola 3.4.

2.6 Zánik a promlčení

Zánik zástavního práva je možný tradičně rozdělovat na dvě kategorie podle způsobu, jakým k němu dojde, a to v závislosti na faktu, zda zaniká zástavní právo spolu se zajišťovaným dluhem, nebo zda toto právo zaniká za současného trvání dluhu.⁸⁶

V prvním případě se opět projevuje akcesorická povaha zástavního práva k zajišťované pohledávce. Pokud tedy zanikne zajištěný dluh, zanikne také na jeho existenci závislé zástavní právo. K zániku dluhu může dojít zejména splněním (včetně splnění zástavním dlužníkem, pokud se jedná o osobu odlišnou od obligačního dlužníka), započtením, ale i uplynutím času.

Druhým případem, kdy dluh bude nadále trvat, je zánik zástavního práva dle § 1377 OZ možný, pokud:

- a) zanikne zástava;
- b) zástavní věřitel se vzdá zástavního práva;
- c) zástavní věřitel vrátí zástavu zástavci nebo zástavnímu dlužníkovi;

⁸⁴ HAMPL, Ondřej. § 1341 [Budoucí zástavní právo]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník*. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 1.

⁸⁵ COUFALÍK, Petr. In: SPÁČIL, Jiří a kol. *Věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2022. Academia iuris (C.H. Beck), s. 221.

⁸⁶ HURDÍK, Jan. *Občanské právo hmotné: obecná část : absolutní majetková práva*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018, s. 242.

- d) zástavce nebo zástavní dlužník složí zástavnímu věřiteli cenu zastavené věci;
- e) uplyne doba, pro kterou bylo zástavní právo zřízeno;
- f) třetí osoba nabude k zastavené věci vlastnické právo v dobré víře, že věc není zatížená zástavním právem a zároveň tato věc není zapsaná ve veřejném seznamu.

Pokud se jedná o zástavní právo k věcem, které nejsou zapisované do veřejných seznamů, může zaniknout také při převodu zástavy, pokud zástavní smlouva zároveň stanovila možnost jejího prodeje bez zatížení anebo při převodu zástavy v rámci běžného obchodního styku při podnikání zcizitele.⁸⁷ Limity běžného obchodního styku je nutné posuzovat individuálně.⁸⁸

Důvody uvedené v § 1377 OZ nejsou taxativního výčtu, a tak je možné, aby zástavní právo zaniklo také například dohodou, nebo v případech stanovených zvláštním právním předpisem, kterým může být § 285 odst. 1 písm. b) InsZ, nebo § 337h odst. 1 OSŘ. V prvním zmíněném případě zaniká zástavní právo zpeněžením majetkové podstaty a v druhém dnem právní moci rozvrhového usnesení týkající se nemovité věci.

Pokud bylo zástavní právo zapsáno do rejstříku zástav nebo veřejného seznamu a toto následně zaniklo, musí zástavní věřitel požádat bez zbytečného odkladu o jeho výmaz. K tomuto je dlužník povinen poskytnout potřebnou součinnost. Pokud by tato poskytnuta nebyla, je nutné podat žalobu. Této povinnosti se může v některých případech zprostit. Výmaz může navrhnout také zástavní dlužník a zástavní věřitel je povinen mu poskytnout součinnost.⁸⁹

Od zániku zástavního práva je nutné odlišovat jeho promlčení. Při promlčení dochází jen k nemožnosti věřitele právo vynutit si před soudem nebo jiným orgánem veřejné moci, pokud dlužník řádně vznesl námitku promlčení.⁹⁰ K promlčení nemůže dojít dříve než k promlčení zajištěné

⁸⁷ COUFALÍK, Petr. In: SPÁČIL, Jiří a kol. *Věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2022. Academia iuris (C.H. Beck), s. 230.

⁸⁸ HAMPL, Ondřej. § 1377 [Zánik zástavního práva bez zániku zajištěného dluhu]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník*. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 21.

⁸⁹ HAMPL, Ondřej. § 1379 [Výmaz zaniklého zástavního práva]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník*. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 7.

⁹⁰ BODEČKOVÁ, Jana. § 609 [Podstata promlčení a výluka z bezdůvodného obohacení]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník*. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 2.

pohledávky a také není možné, aby se promlčela ruční zástava, kterou má zástavní věřitel či třetí osoba u sebe (pokud ji vrátí zástavci, zástavní právo zanikne, a proto zde ani v podstatě k promlčení nedojde).

Při promlčení zástavního práva se uplatní obecné lhůty pro promlčení majetkových práv. Subjektivní lhůta činí obecně tři roky a u zástav zapisovaných do veřejného seznamu let deset. Objektivní lhůta činí deset let. Obecně je počátek promlčení zástavního práva určen zároveň s počátkem promlčení zajištěné pohledávky. Toto pravidlo neplatí, pokud se jedná o případ, kdy zástavní právo vzniká až po dospělosti zajištěné pohledávky, neboť tehdy počíná běh promlčecí lhůty zároveň se vznikem zástavního práva.⁹¹

⁹¹ WEINHOLD, Daniel. *Promlčení a prekluze v soukromém právu*. Praha: C.H. Beck, 2015. Právní praxe, s. 172.

3 Užití zástavního práva v insolvenčním řízení

Pojmem uplatnění je možné myslet v užším smyslu procesní úkon ve formě přihlášení pohledávky zajištěné zástavním právem. V širším slova smyslu je možné tímto uplatněním zamýšlet výskyt institutu zástavního práva napříč insolvenčním řízením.

Tato kapitola bude pojednávat o uplatnění zástavního práva v obou významech, kdy budou popsány jednotlivé výskyty zástavního práva v insolvenčním řízení, ale také právě onen procesní úkon představující uplatnění zástavního práva v insolvenčním řízení, přihláškou pohledávky.

Budou zde rozebrány možnosti realizace tohoto zajišťovacího prostředku v předmětném řízení, ale i otázky s tímto související. Budu se věnovat také sporové agendě představující popírání pohledávek a také uvedu vybraný incidenční spor, který je specifický pro svoji osobní působnost, která je vyhrazena pouze pro věřitele, jež se do řízení přihlásili jako zajištění. V rámci této kapitoly také bude komparováno postavení věřitelů disponujících pohledávkou zajištěnou zástavním právem a věřitelů nezajištěných.⁹²

Na tomto místě je třeba také podotknout, že v rámci této problematiky vystoupí do popředí uhrazovací funkce zástavního práva. Funkce zajišťovací je v případě insolvenčního řízení velmi omezena dikcí § 109 odst. 1 písm. b) InsZ ve spojení s § 41 InsZ, kdy je možné nově nabýt zajištění mj. zástavním právem pouze v souvislosti s uzavíráním smluv o úvěrovém financování.⁹³

Přestože by se na první pohled mohly instituty práva zástavního a insolvenčního zdát naprosto odlišné a nemající ničeho společného, není tomu tak. Výskyt věřitelů v insolvenčním řízení, jež disponují pohledávkou zajištěnou zástavním právem je ve skutečnosti poměrně častým fenoménem, přestože ne vždy tuto pohledávku jako zajištěnou přihlásí, o čemž bude také pojednáno v této kapitole.

⁹² Nachází-li se v rámci dalšího výkladu pojem „zástavní věřitel“, rozumí se tímto věřitel disponující v insolvenčním řízení pohledávkou zajištěnou zástavním právem.

⁹³ MORAVEC, Tomáš. § 109 [Účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení – jejich výčet a trvání]. In: MORAVEC, Tomáš, KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 4. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021. Beckova edice komentované zákony, s. 368.

3.1 Věřitel disponující v insolvenčním řízení pohledávkou zajištěnou zástavním právem

Osoba, která disponuje pohledávkou zajištěnou mj. zástavním právem je označována jako zajištěný věřitel. Tato terminologie byla změněna oproti předešlé právní úpravě představované zák. č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, kdy byly tyto osoby označeny jako tzv. oddělení věřitelé. Z důvodové zprávy k InsZ vyplývá, že tento pojem bylo nutné vymezit nepatrně odlišně od předešlé úpravy, neboť tato neodpovídala situaci v době tvorby nové právní úpravy. Dalším důvodem, proč bylo tuto změnu nutné provést byl fakt, že skupina osob, která nabyla práva ze zajištění před zahájením insolvenčního řízení, může toto řízení značně ovlivnit, a to již v jeho rané fázi.⁹⁴

Tato legislativní zkratka je uvedena již v § 2 písm. g) InsZ upravujícím základní pojmy insolvenčního řízení. V insolvenčním řízení nelze okruh zajištěných věřitelů rozšiřovat, a tak se jimi myslí striktně pouze ty osoby, které disponují zajištěním taxativně vymezeným zákonem.⁹⁵

Tito zajištění věřitelé mají možnost se uspokojit v rozsahu zajištění ze zpeněžení věci, práva, pohledávky, ale i jiné majetkové hodnoty, jimiž byla zajištěna jejich pohledávka, pokud zákon nestanoví jinak.⁹⁶

Pokud chtějí věřitelé, aby na ně bylo pohlíženo jako na věřitele zajištěné, mají povinnost jednak řádně a včas podat přihlášku pohledávky, ale také své zajištění uplatnit, a to i s připojením listin, jež se zajištění týkají a uvedením okolností, které zajištění osvědčují.⁹⁷ Jelikož mají zajištění věřitelé právo, nikoliv povinnost k uplatnění zajištění, dochází v praxi i k případům, kdy se tito rozhodnou svého práva nevyužít a zajištění neuplatnit, neboť by z důvodu horšího pořadí nemuselo být jejich postavení výhodné.

V této souvislosti je také vhodné poukázat na případy, kdy věřitelé zajištění uplatní, avšak v konečném důsledku na ně jako na zajištěné pohlíženo nebude. Všechny výše uvedené případy budou vymezeny dále v textu.

⁹⁴ Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), č. 182/2006 Dz.

⁹⁵ MORAVEC, Tomáš. § 2 [Vymezení některých základních pojmů]. In: MORAVEC, Tomáš, KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 4. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021. Beckova edice komentované zákony, s. 11.

⁹⁶ HORÁK, Milan. *Uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení*. Praha: Wolters Kluwer, 2023. Právo prakticky, s. 36.

⁹⁷ SMOLÍK, Petr. *Oddlužení v právním řádu ČR*. Praha: C.H. Beck, 2016. Právní praxe, s. 86.

Aby bylo možné na věřitele nahlížet jako na zajištěného, je nutné, aby jeho pohledávka byla zajištěna majetkem náležejícím do majetkové podstaty dlužníka a zároveň byla zajištěna jedním ze způsobů vymezených v InsZ.⁹⁸ Výčet způsobů zajištění, na základě kterých je možné v rámci insolvenčního řízení pohlížet na věřitele jako na zajištěného neodpovídá výčtu všech možných způsobů zajištění, jak je známe z OZ. Dle § 2 písm. g) InsZ jsou za způsoby zajištění relevantní pro insolvenční řízení označovány tyto:

- a) zástavní právo;
- b) zadržovací právo;
- c) omezení převodu nemovitosti;
- d) zajišťovací převod práva;
- e) postoupení pohledávky k zajištění;
- f) obdobné právo podle zahraniční právní úpravy.

Výše uvedený výčet je taxativní povahy. Toto tvrzení vyplývá mimo jiné z rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 11. 11. 2015, kdy uvedl, že „*Výčet zajišťovacích prostředků ... je výčtem taxativním (úplným), bez zřetele k tomu, zda v mimoinsolvenčních poměrech existují i jiné zajišťovací prostředky*“.⁹⁹

Oproti tomuto jsou v OZ dále uvedena jako práva na uspokojení ze zajištění: ručení, finanční záruka, zajišťovací převod práva, dohoda o srážkách ze mzdy nebo jiných příjmů, zástavní právo a zadržovací právo.^{100, 101} Za zajištěného věřitele tedy není považován takový věřitel, jehož pohledávka je zajištěna například ručením. Dále se za zajištěného věřitele také nepovažuje takový věřitel, jehož dluh je tzv. utvrzen sjednáním smluvní pokuty, nebo uznáním dluhu.¹⁰²

⁹⁸ TARANDA, Petr. § 2 [Vymezení některých základních pojmů]. In: HÁSOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony, s. 15.

⁹⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 11. 2015, sp. zn. 29 ICdo 61/2015.

¹⁰⁰ HORÁK, Milan. *Uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení*. Praha: Wolters Kluwer, 2023. Právo prakticky, s. 19.

¹⁰¹ V této publikaci M. Horák uvádí, že jedním z druhů zajištění je také jistota. Oproti tomuto názoru v komentáři k OZ z roku 2023 uvádí H. Zoubek, že jistota zajišťovacím institutem v pravém slova smyslu není. Po prostudování tohoto odůvodnění jsem se rozhodla ji tedy nezařadit do uvedeného výčtu.

¹⁰² KINDL, Milan. 9.2. Zajištěný věřitel. In: KINDL, Milan. *Zajištění a utvrzení dluhů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 393.

Kromě zajištěného věřitele vymezeného výše je za takového považován i zástavní věřitel, který není osobním věřitelem dlužníka.¹⁰³ Tento případ nastane pouze pokud je obligační dlužník (pojem byl vymezen v podkapitole 2.1) v době podání přihlášky pohledávky v prodlení s plněním dluhu a zároveň náleží do majetkové podstaty dlužníka majetek, kterým je pohledávka věřitele zajištěna. Zajištěný věřitel ve smyslu § 166 věty druhé InsZ je oprávněn domáhat se uspokojení své pohledávky pouze z majetku poskytnutého k zajištění.¹⁰⁴

Oproti těmto dvěma zmíněným situacím nelze naopak věřitele považovat pro účely insolvenčního řízení za zajištěného, pokud disponuje pohledávkou zajištěnou majetkem ve vlastnictví třetí osoby, neboť tento majetek nenáleží do majetkové podstaty osobního dlužníka. Vymezení majetkové podstaty se dále věnuje podkapitola 3.2.¹⁰⁵

Zvláštním případem zajištěného věřitele je věřitel disponující právem podzástavním. Dle judikatury Nejvyššího soudu lze i tohoto považovat za věřitele zajištěného a jeho postavení bude věnována podkapitola 3.4.¹⁰⁶

Zajímavým vývojem prošla problematika uplatňování pohledávek částečně jako zajištěných a částečně jako nezajištěných. Rozpornost mnoha rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sjednotil až Nejvyšší soud, který ve svém rozhodnutí ze dne 30. 8. 2018 uvedl, že: *„věřitel, jenž přihlásil do insolvenčního řízení pohledávku, jejíž zajištění bylo zřízeno jedním právním jednáním pro celou zajištěnou pohledávku (jistinu i akcesorické pohledávky s jistinou související, tzn. úroky, úroky z prodlení, náklady řízení apod.), nemůže v přihlášce pohledávky tuto pohledávku uplatnit částečně jako zajištěnou a částečně jako nezajištěnou, ale buď zcela jako zajištěnou či zcela jako nezajištěnou“*.¹⁰⁷

Argumentace Nejvyššího soudu ohledně negativního postoje k tomuto štěpení (parcelaci) pohledávek zněla na nesoulad s hmotněprávním stavem, neboť ono zajištění vzniklo pro pohledávku jako celek, a tak není možné toto rozdělit pro účely jejího uplatnění. Druhým argumentem bylo také, že by tímto

¹⁰³ SPRINZ, Petr. § 166 [Zajištění věřitelé]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon*. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 8.

¹⁰⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2014, sp. zn. 29 NSČR 39/2014.

¹⁰⁵ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 294.

¹⁰⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2021, sp. zn. 29 NSČR 91/2019-II.

¹⁰⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2018, sp. zn. 29 ICdo 61/2016.

jednáním mohli být nedovoleně zvýhodňováni někteří věřitelé na úkor jiných, a docházelo by tak k porušení zásady uvedené v § 5 písm. a) InsZ. Přestože by toto rozhodnutí jako definitivní mělo být vnímáno, stále v praxi dochází ke štěpení pohledávek, které jsou v souladu s hmotným právem.¹⁰⁸

Pokud dojde k tomu, že bude pohledávka přihlášena jako částečně zajištěná a částečně nezajištěná, přestože byla pro celou zajištěnou pohledávku zřízena jedním právním jednáním, měla by přihláška být vnímána jako vadná. Věřitel by měl být následně insolvenčním správcem vyzván k tomu, aby přihlášku opravil dle § 188 odst. 2 InsZ, jelikož jinak by tato nebyla způsobilá přezkumu.¹⁰⁹

Dle § 167 odst. 2 InsZ je postavení obdobné jako zajištěným věřitelům také přiznáno věřitelům disponujícím pohledávkou na náhradu škody nebo nemajetkové újmy způsobené trestným činem, jež byla zajištěna v trestním řízení. Zde lze však znovu upozornit, že dle zákonodárce je výčet způsobů zajištění striktně taxativní a nejedná se v tomto případě o zajištění ve smyslu OZ ani InsZ. Tito věřitelé budou disponovat pouze obdobným postavením věřitelům zajištěným a nebude se tak jednat o jakoukoliv jejich subkategorii. Toto odlišení se projeví mj. při zpeněžování zajištěného majetku, kdy v tomto případě bude nutné, aby se zpeněžením souhlasil příslušný orgán činný v trestním řízení.¹¹⁰

3.1.1 Práva a povinnosti zajištěného věřitele

Zajištění věřitelé disponují mnoha privilegii, ale také povinnostmi, kdy toto vychází právě z jejich specifického postavení v rámci insolvenčního řízení. Jedou z povinností je společně a nerozdílně uhradit do majetkové podstaty dlužníka polovinu odměny a hotových výdajů uhrazených znalci, který byl v případě reorganizace jmenován za účelem ocenění majetkové podstaty dlužníka (obdobně je postupováno i v případě rozhodnutí o zpeněžení dlužníkovy podniku podle § 290 InsZ).¹¹¹

¹⁰⁸ VOJTEK, Miroslav. Skutečně nastal definitivní konec štěpení pohledávek (v oddlužení)? *epravo.cz*, publikováno dne 27.2.2020. Citováno dne: 8. 3. 2024. Dostupné online na: <https://www.epravo.cz/top/clanky/skutečne-nastal-definitivní-konec-štepění-pohledávek-v-oddlužení-110741.html>

¹⁰⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2018, sp. zn. 29 ICdo 61/2016.

¹¹⁰ ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan. § 173 [Podání přihlášky]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon*. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 5.

¹¹¹ KINDL, Milan. 9.2. Zajištěný věřitel. In: KINDL, Milan. *Zajištění a utvrzení dluhů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 394.

Jako další může být uvedena povinnost zajištěného věřitele nést náklady vzniklé insolvenčnímu správci v souvislosti s jeho pokynem při správě majetku, který zajišťuje jeho pohledávku.¹¹²

Zajištění věřitelé mají také povinnosti nedomáhat se uspokojování svých zajištěných pohledávek mimoinsolvenčním způsobem, neboť by tímto postupem mohl být potlačen charakter insolvenčního řízení, kde jsou věřitelé uspokojováni nikoliv individuálně, ale kolektivním způsobem.¹¹³ Pokud by zástavní věřitel postupoval způsobem, který by odporoval této obecné zásadě insolvenčního řízení vyjádřené v ustanovení § 5 písm. d) InsZ a snažil by se své zástavní pohledávky uspokojit mimo insolvenční řízení, mohlo by toto jednání přesáhnout i do trestněprávní roviny a být posouzeno jako trestný čin poškození věřitele dle § 222 TZ či trestný čin zvýhodnění věřitele dle § 223 TZ.¹¹⁴ Trest udělovaný dle těchto ustanovení může být alternativní povahy k trestu odnětí svobody spočívající v zákazu činnosti, nebo se ale také může jednat o samotný trest odnětí svobody s horní hranicí až osm let.

Naopak jedním z práv zajištěného věřitele může být dle usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2015 „*aby byl v insolvenčním řízení při splnění stanovených předpokladů uspokojen z výtěžku zpeněžení zajištění, přičemž předmět zajištění tvoří do jisté míry oddělenou majetkovou podstatu, z níž nemohou být (před plným uspokojením nároků zajištěného věřitele) uspokojeni jiní věřitelé dlužníka. Toto právo zajištěného věřitele se však váže pouze k předmětu zajištění. Nastane-li situace, že se výtěžek zpeněžení v době, kdy má být rozhodnuto o jeho vydání zajištěnému věřiteli, již v majetkové podstatě nenachází, nemá zajištěný věřitel právo na oddělené uspokojení své zajištěné pohledávky z jiného majetku dlužníka.*“¹¹⁵

Pokud bychom pro účely zástavního práva využili vymezení zajištěného dluhu, které užívá T. Richter, bylo by možné zajištění dluhu připodobnit ke krabici, která je označena visačkou se jménem zástavního věřitele. Do této krabice by bylo vloženo aktivum zajištěné zástavním právem a tímto vložением by se předmětné

¹¹² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2015, sp. zn. 29 NSČR 37/2013.

¹¹³ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 266.

¹¹⁴ CHYTIL, Petr. § 5 [Zásady insolvenčního řízení]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon*. 1. vydání (3. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 10.

¹¹⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2015, sp. zn. 29 NSČR 4/2013.

aktivum dostalo z dosahu ostatních věřitelů dlužníka, a nesloužilo by tak k jejich uspokojení.¹¹⁶ Na tomto lze také reflektovat oprávnění zástavního věřitele být uspokojen z výtěžku zpeněžení zástavy, která bude v rámci majetkové podstaty dlužníka značně oddělena.

Dalším oprávněním zajištěného věřitele je možnost udělování pokynů insolvenčnímu správci, směřujících ke zpeněžení věci, práva, pohledávky, nebo jiné majetkové hodnoty sloužící k zajištění pohledávky.¹¹⁷

3.1.2 Pohledávka zajištěná zástavním právem

Pohledávka je nehmotná movitá věc, kterou lze charakterizovat jako právo svědčící věřiteli na určité plnění ze závazku, které má dlužník povinnost splněním dluhu uspokojit.^{118, 119}

Jelikož bude následující text pojednávat především o konsekvencích zástavního práva plynoucích pro zástavního věřitele, bude zde užíváno označení pohledávka, nikoliv dluh. Domnívám se, že zvolení tohoto označení bude vhodnější i vzhledem k tomu, že na celé řízení bude pohlíženo spíše ze strany věřitele uplatňujícího v rámci řízení své subjektivní právo, nikoliv ze strany dlužníka.

Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí ze dne 23. 11. 2021 uvedl, že „*zástavním právem může být zajištěn jak dluh, jemuž odpovídá peněžitá pohledávka, tj. pohledávka, která představuje právo na plnění v penězích (peněžitý dluh), tak dluh nepeněžitý. Zástavní právo může být zřízeno nejen k zajištění dluhu, který již vznikl, ale také za účelem zabezpečení dluhu, který má vzniknout teprve v budoucnu. Zástavním právem lze zajistit i dluh, o němž není jisté, zda vznikne, neboť jeho vznik je vázán na splnění podmínky (dluh podmíněný). Ve všech případech musí jít o dluh v určité výši nebo o dluh, jehož výši lze určit kdykoli v době trvání zástavního práva.*“ Jak vyplývá z tohoto rozhodnutí, ale také z předešlého textu této práce, lze v insolvenčním řízení přihláškou uplatnit celou škálu různých pohledávek.¹²⁰

¹¹⁶ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 43.

¹¹⁷ KINDL, Milan. 9.4. Zpeněžení majetkové podstaty a postavení zajištěných věřitelů. In: KINDL, Milan. *Zajištění a utvrzení dluhů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 399, marg. č. 467.

¹¹⁸ HULMÁK, Milan. § 1721 [Právo na plnění]. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 3, marg. č. 8.

¹¹⁹ KINDL, Milan. 9.2. Zajištěný věřitel. In: KINDL, Milan. *Zajištění a utvrzení dluhů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 196.

¹²⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 11. 2021, sp. zn. 21 Cdo 1014/2021.

Tyto pohledávky nemusejí pocházet z obchodních styků nebo pojistných smluv, ale mohou být představovány i zajištěním nepeněžitě pohledávky kupříkladu představující právo na vydání věci.¹²¹

Toto velmi široké vymezení pohledávek, jež lze v insolvenčním řízení uplatnit, je částečně omezeno dikcí § 170 InsZ. Zde jsou vymezeny pohledávky, které nejsou uspokojovány žádným ze způsobů řešení úpadku, pokud není stanoveno jinak. Tyto pohledávky byly charakterizovány již v podkapitole 1.5.3.

3.2 Majetková podstata

Pojem majetkové podstaty je definován ve výkladovém ustanovení § 2 písm. e) InsZ tak, že se jedná o majetek, který je určený k uspokojení dlužníkových věřitelů. Jeho definování již ve výkladových ustanoveních InsZ značí to, že tento pojem bude pro všechny způsoby řešení úpadku dlužníka užíván společně.

Předmět, na kterém vázne zástavní právo, je také součástí této podstaty, avšak v souvislosti s poněkud odlišným nakládáním s ním lze podotknout, že se jedná o součást specifickou. Pro jeho správu a zpeněžení budou uplatněna zvláštní pravidla, která budou podrobněji rozebrána v následujících podkapitolách.¹²²

Při definování majetkové podstaty se InsZ neomezuje pouze na výše uvedené ustanovení, ale dále tento pojem také pozitivně vymezuje v § 205 InsZ a § 206 InsZ a negativně v § 207 InsZ a § 208 InsZ. Tato ustanovení rozvíjejí zmíněná výkladová ustanovení obecně definující pojem majetkové podstaty. Z těchto rozvíjejících ustanovení vyplývá, že v případě dlužnického insolvenčního návrhu spadá do majetkové podstaty veškerý majetek, který dlužník vlastnil k okamžiku, kdy nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení a také majetek, který dlužník nabyl v průběhu insolvenčního řízení.

Za situace, kdy je podán věřitelský insolvenční návrh spadá do majetkové podstaty dlužníka majetek, jenž dlužníku náležel k okamžiku, kdy nastaly účinky

¹²¹ MYŠÁKOVÁ, Petra. § 1335 [Způsobilost pohledávek k zastavení]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník*. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 1.

¹²² SEDLÁČEK, Miroslav, MATUŠKA, Dominik. *Pokyn zajištěného věřitele v insolvenčním řízení*. Bulletin advokacie, 2021, č. 10, s. 38.

předběžného opatření, kterým insolvenční soud omezil dispoziční právo dlužníka, dále majetek, jež dlužník nabyl po rozhodnutí o úpadku a také majetek, jež dlužníkovi náležel v době, kdy insolvenční soud vydal rozhodnutí o úpadku.¹²³

Přestože je tento pojem společný pro všechny způsoby řešení úpadku dlužníka, budou případná zvláštní vymezení pro jednotlivé způsoby řešení úpadku užitá podle zvláštních ustanovení InsZ na základě uplatnění principu *lex specialis derogat lex generalis*.¹²⁴

S pojmem majetkové podstaty souvisí také její zjišťování a soupis. Zjišťování majetkové podstaty provádí obecně insolvenční správce, případně pokud tento není ustanoven, činí úkony směřující ke zjištění majetkové podstaty insolvenční soud dle § 209 InsZ. Při zjišťování je zdrojem informací samotný dlužník, který má povinnost dle § 210 InsZ insolvenčnímu správci poskytnout součinnost při těchto úkonech. Dále je možné, aby si insolvenční správce informace opatřoval sám na základě jeho vlastních šetření. Jako další zdroj informací může posloužit tzv. prohlášení o majetku dlužníka, které kromě dlužníka mohou učinit i třetí osoby.¹²⁵

Na základě informací získaných v rámci procesu zjišťování majetkové podstaty je sestavován tzv. soupis majetkové podstaty. Tento soupis může být ze strany insolvenčního správce v průběhu insolvenčního řízení doplňován.

Od okamžiku pořízení soupisu je možné, aby s uvedeným majetkem nakládala pouze osoba s dispozičním oprávněním. Zaniká tak možnost volné dispozice s tímto majetkem a dále bude možné s ním nakládat pouze za podmínek vymezených v InsZ. Pokud je do soupisu sepsán také majetek, ke kterému je zřízeno zástavní právo, je nařizováno vypracování znaleckého posudku pro ocenění hodnoty zajištění.¹²⁶

¹²³ HÁSOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. Právní praxe. Praha: C.H. Beck, 2018, s. 151.

¹²⁴ PRŮCHA, Miloslav. In: MARŠÍKOVÁ, Jolana a kol. *Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014. Glosátor, s. 357.

¹²⁵ SEDLÁČEK, Dušan. § 209 [Zjišťování majetkové podstaty]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon*. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 3.

¹²⁶ PRŮCHA, Miloslav. In: MARŠÍKOVÁ, Jolana a kol. *Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014. Glosátor, s. 387.

3.2.1 Znalecký posudek

Znalecký posudek je v rámci insolvenčního řízení velmi důležitým dokumentem. O to více důležitým je pro zástavní věřitele, neboť zjištěná výše ocenění předmětu zástavního práva hraje nezastupitelnou roli při určování míry uspokojování zástavních věřitelů. Znalecký posudek je pro účely ocenění majetkové podstaty vyhotovován dle § 155 InsZ na základě rozhodnutí soudu. V tomto posudku jsou zvlášť oceněny ty části majetkové podstaty, ke kterým bylo uplatněno právo na uspokojení ze zajištění, a tedy i zástava bude oceněna zvlášť.

Předložený znalecký posudek by měla projednat a následně schválit schůze věřitelů, a to kvalifikovanou většinou minimálně dvou třetin všech přítomných věřitelů, kdy jejich hlas je počítán podle výše pohledávek. Jestliže je posudek schválen, vydá na základě něj insolvenční soud usnesení o ceně majetkové podstaty, proti kterému není přípustné odvolání.

Pokud naopak znalecký posudek schválen nebude, je schůze věřitelů oprávněna přijmout usnesení o určení nového znalce podle § 156 InsZ. Toto opětovné ustanovení však bude mít jistě poměrně velký finanční dopad na zástavní věřitele, neboť právě zajištění věřitelé jsou povinni dle § 157 InsZ uhradit ve prospěch majetkové podstaty dlužníka společně a nerozdílně polovinu odměny a hotových výdajů znalce.

V souvislosti se zástavou může mít znalecký posudek význam především při zjišťování do jaké míry se zástavní věřitel považuje za zajištěného dle § 167 odst. 3 InsZ (což bude případně mít vliv na jeho hlasovací práva na schůzi věřitelů). Dále je toto významné také při zjišťování hodnoty předmětu zástavního práva pro účely úročení dle § 171 odst. 1 InsZ a také pro zjišťování hodnoty předmětu zástavního práva pro účely úhrady nákladů, které na znalecký posudek byly vynaloženy.¹²⁷

Při určování hodnoty předmětu zajištění je relevantním pouze posudek, který bude pořízen po rozhodnutí o úpadku, nikoliv posudek, jehož vypracování by si zástavní věřitel sám zadal a tento následně pouze přiložil k přihlášce

¹²⁷ SPRINZ, Petr, SCHÖNFELD, Jaroslav. § 155 [Znalecký posudek]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon*. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 1.

pohledávky.¹²⁸ Znalecký posudek je pro určení hodnoty zajištění v konkursu a u oddlužení, pokud dochází ke zpeněžení, zadáván dle § 219 odst. 4 InsZ.

V rámci jeho vypracování vychází znalec z ocenění tzv. obvyklou cenou. Tento pojem je definován nikoliv v InsZ, ale v § 2 ZoOM jako cena, která by byla dosažena při prodeji stejného či obdobného majetku v rámci obvyklého obchodního styku za zvážení všech relevantních okolností, které by mohly mít vliv na cenu, ale do její výše se nepromítají (mimořádné okolnosti trhu, osobní poměry prodávajícího nebo kupujícího nebo věci zvláštní oblíbenosti).¹²⁹

K ocenění jiným způsobem může dojít například u staveb, kde je cena zjišťována nákladovým, výnosovým, porovnávacím způsobem, nebo jejich kombinací. U stavebních pozemků je vycházeno z násobku výměry a ceny stanovené cenovou mapou.¹³⁰

V případě, že bude uplatněno právo na uspokojení ze zástavy v rámci konkursu či oddlužení zpeněžením na základě pokynu zástavního věřitele, bude zadání tohoto znaleckého posudku obligatorní, a to i s ohledem na objektivitu ocenění.¹³¹

Jestliže je úpadek dlužníka řešen reorganizací, je tento posudek zadáván dle ustanovení § 155 odst. 3 InsZ. Při reorganizaci je situace týkající se ustanovení znalce poněkud odlišná. Znalec je za účelem ocenění majetkové podstaty ustanoven již s rozhodnutím o reorganizaci podle § 153 odst. 1 InsZ. Při tomto platí, že dlužníkův podnik bude oceněn, jako by jeho provoz skončil ke dni podání znaleckého posudku a části majetkové podstaty, vůči kterým bude uplatněno zajištění, tedy i zástavním právem, se ocení i odděleně.¹³²

¹²⁸ RICHTER, Ondřej. § 167 [Uspokojování přihlášených zajištěných pohledávek]. In: RICHTER, Ondřej. *Věřitelé a uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení: komentář : § 165-204*. V Praha: C.H. Beck, 2014. Beckovy komentáře, s. 22, marg. č. 4.

¹²⁹ SIGMUND, Adam. *Specifika oceňování podniku v insolvenční*. Bulletin advokacie, 2019, č. 5, s. 40.

¹³⁰ PRŮCHA, Miloslav. In: MARŠÍKOVÁ, Jolana a kol. *Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014. Glosátor, s. 386.

¹³¹ SEDLÁČEK, Dušan. § 219 [Ocenění položek soupisu]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon*. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 3.

¹³² SIGMUND, Adam. *Specifika oceňování podniku v insolvenční*. Bulletin advokacie, 2019, č. 5, s. 40.

3.3 Náležitosti přihlášky pohledávky zajištěné zástavním právem

Pro řádné uplatnění pohledávky zajištěné zástavním právem je nutné ji do insolvenčního řízení přihlásit. O pohledávkách, které jsou do insolvenčního řízení přihlašovány pojednala již podkapitola 1.5.1. Pohledávka je zásadně přihlašována prostřednictvím standardizovaného formuláře dostupného na webových stránkách <https://isir.justice.cz/> provozovaných Ministerstvem spravedlnosti.

Obecné náležitosti obsahu tohoto podání jsou uvedeny ve VoNPvInsŘ. V prvním bodu tohoto formuláře nalezneme prostor pro označení insolvenčního soudu dlužníka a spisovou značku, v druhém bodu je uváděna identifikace dlužníka, a ve třetím bodu se nachází identifikace věřitele. Čtvrtý bod je nazván přímo „*Přihláška pohledávky*“, kdy tento poskytuje prostor pro sepsání údajů o pohledávce, jejím příslušenstvím, vykonatelnosti, celkové výši a jejích vlastnostech. V dalších bodech je následně uvedena celková výše všech pohledávek v této přihlášce uvedených, seznam příloh a podpis věřitele či jeho zástupce. V rámci jednoho formuláře je možné přihlásit jednu, nebo více pohledávek. Tyto jsou následně číslovány na stupnici od jedné.¹³³

Při identifikaci pohledávky je v první řadě nutné určit, o jaký typ pohledávky se jedná. Lze zvolit pohledávku nezajištěnou jednotlivě, nezajištěnou hromadně, zajištěnou majetkem dlužníka, zajištěnou jinak než majetkem dlužníka, zajištěnou nejen majetkem dlužníka a uspokojovanou pouze z majetku poskytnutého k zajištění. Pokud zástavní věřitel chce v rámci insolvenčního řízení být v postavení věřitele zajištěného, je nutné, aby uvedl, že se jedná o typ pohledávky zajištěné.

Dle ustanovení § 175 InsZ je hodnotu každé přihlašované pohledávky nutné vyčíslit v českých korunách či v cizí měně, a to i přesto, že by se jednalo o pohledávku nepeněžitou. Přihláška pohledávky vyjádřené v cizí měně musí obsahovat popis způsobu přepočtu pohledávky na české koruny a také použitého směnného kurzu dle § 8 odst. 2 VoNPvInsŘ. V případě, že se jedná o nepeněžitou pohledávku, nebo pokud je pohledávka neurčité výše, je nezbytné

¹³³ MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. *Přihláška pohledávky*. Insolvenční rejstřík. Citováno dne 20. 1. 2024. Dostupné online na: https://isir.justice.cz/isir/forms/Prihlaska_pohledavky.1.4.2.pdf.

v přihlášce uvést postup, kterým byla vyčíslena. Dle §192 odst. 4 InsZ může být výše přihlašované pohledávky věřitelem měněna až do skončení přezkumného jednání.

K samotné pohledávce, pokud není vyloučeno, je také určeno příslušenství představující úrok, kapitalizovaný úrok, zákonný úrok z prodlení, smluvní úrok z prodlení, náhradu nákladů řízení, náklady spojené s uplatněním pohledávky, nebo například penále v případě veřejnoprávních pohledávek.¹³⁴

Pokud je přihlašována pohledávka zajištěná zástavním právem, uvádí se ve čtvrtém bodu kromě typu pohledávky, údaje o výši jistiny, původní výši jistiny, důvodu vzniku, příslušenství a vykonatelnosti také údaj o důvodu vzniku zajištění, případně jiného zajištění. Toto určení obsahu přihlášky pohledávky je uvedeno v § 8 odst. 1 písm. g) VoNPvInsŘ.

Ze strany Nejvyššího soudu bylo opakovaně judikováno, že uplatnit pohledávku zajištěnou zástavním právem v insolvenčním řízení přihláškou pohledávky zajištěné je pouze možností věřitele, nikoliv povinností. Například v rozhodnutí ze dne 28. 3. 2019 Nejvyšší soud uvedl, že je pouze na věřiteli, který disponuje pohledávkou zajištěnou mj. zástavním právem „*zda své zajištění v insolvenčním řízení vsutku uplatní. Nejenže se takový věřitel může rozhodnout, zda pohledávku uplatní jako zajištěnou, ale dokonce je oprávněn v průběhu insolvenčního řízení své stanovisko změnit, tj. může vzít právo na uspokojení své pohledávky ze zajištění zpět.*“¹³⁵

V tomto rozhodnutí také Nejvyšší soud připustil, že uplatnění pohledávky jako nezajištěné může být pro zajištěného věřitele v konečném důsledku výhodnější. K tomuto nemusí dojít automaticky. Mohlo by se jednat o situaci, kdy by kupříkladu byl zástavní věřitel až jako čtvrtý v pořadí. Na základě tohoto by bylo možné připustit, že by k jeho uspokojení mohlo dojít jen velmi sporadicky.

V části pro určení důvodu vzniku zajištění je v případě zástavního práva uváděno, že se jedná o zástavní právo pro podrobně specifikované věci. Dále by zde měl být popsán titul, na základě, kterého toto právo vzniklo.

V praxi se často jedná o zástavní právo váznoucí na nemovité věci. V přihlášce pohledávky, která je zajištěna smluvním zástavním právem váznoucím

¹³⁴ HÁSOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. Právní praxe. Praha: C.H. Beck, 2018, s. 124.

¹³⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2019, sp. zn. 29 ICdo 95/2017.

na nemovitých věcech se objeví údaj o zápisu zástavního práva smluvního, údaj o tom, že toto bylo zapsáno na základě smlouvy o zřízení zástavního práva k uvedenému dni, případně další zajištění této pohledávky například exekutorským zástavním právem vzniklým k pozdějšímu datu a také samozřejmě vymezení samotné nemovité věci. Pro tyto účely postačí vymezení dle KZ. Dle mého názoru by ale mohlo být vhodné uvést příslušné číslo listu vlastnictví, na kterém je nemovitá věc zapsána, obec, příslušné katastrální území a parcelní číslo, případně i jiné údaje specifikující nemovitou věc.

Obecná prekluzivní lhůta pro podání přihlášky pohledávky činí 2 měsíce ode dne rozhodnutí o úpadku dlužníka, přičemž po jejím marném uplynutím zanikne věřiteli právo pohledávku přihlásit. Výjimkou z tohoto pravidla může být situace, kdy v průběhu insolvenčního řízení nabyde dlužník majetek zatížený zástavním právem. Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí ze dne 29. 2. 2012 vymezil, že *„Nabyli-li dlužník vlastnické právo k věci zatížené zástavním právem až v průběhu insolvenčního řízení, v době po marném uplynutí lhůty stanovené rozhodnutím o úpadku k přihlášení pohledávek (a ustanoveními o možných změnách pořadí přihlášených pohledávek), neznamená to, že by věřitel, který svou pohledávku řádně a včas přihlásil, byl bez dalšího zbaven práva dovolat se zajištění. Insolvenční soud je povinen takového věřitele vyzvat, aby v (procesní) lhůtě k tomu určené sdělil, zda uplatňuje právo na uspokojení ze zajištění, a poučit jej, že po marném uplynutí určené lhůty bude mít za to, že právo na uspokojení pohledávky ze zajištění neuplatnil.“*¹³⁶

3.3.1 Přílohy přihlášky pohledávky zajištěné zástavním právem

Příložením příslušných příloh koresponduje s tím, co bylo určeno výše jako nezbytné náležitosti přihlášky. Tyto přílohy by měly hodnověrně osvědčit samotný vznik zástavního práva. Následkem toho, že by přílohy nebyly ani na výzvu insolvenčního správce doplněny, by mohlo být popření přihlášky co do výše, pořadí či pravosti, jelikož by věřitel tímto *de facto* neunesl důkazní

¹³⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2012, sp. zn. 29 NSČR 32/2011.

břemeno.¹³⁷ Nedoložení těchto listin však nemůže být vnímáno jako vada přihlášky a nezpůsobuje ani její neúplnost.¹³⁸

Mezi typické obecné přílohy, které jsou dokládány k přihlášce pohledávky zajištěné zástavním právem by se dle mého názoru daly zařadit zástavní smlouva, případně její dodatky, smlouva jejímž předmětem je přenechání peněz, souhlasné prohlášení o vzniku, změně nebo zániku práva k nemovitosti pro katastr nemovitostí, vyrozumění o provedeném vkladu zástavy do rejstříku zástav, exekuční příkaz ke zřízení exekutorského zástavního práva, či výpis listů vlastnictví z příslušných katastrů nemovitostí.

V případě, že by byla pohledávka postoupena by měla být přílohou právě smlouva o postoupení pohledávky. Pokud by byl věřitel právnickou osobou, bylo by nutné, aby tento doložil svou existenci typicky výpisem z obchodního rejstříku, ale také jiného obdobného registru.¹³⁹

3.3.2 Zpětvzetí přihlášky pohledávky

Zpětvzetí je jedním z dispozičních úkonů věřitele v rámci insolvenčního řízení. Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí ze dne 27. 3. 2018 uvedl, že „*zajištěný věřitel, který vzal právo na uspokojení pohledávky ze zajištění v plném rozsahu zpět do skončení přezkumného jednání o této pohledávce, se při oddlužení plněním splátkového kalendáře uspokojuje s ostatními nezajištěnými věřiteli jako nezajištěný věřitel.*“¹⁴⁰

Toto oprávnění poskytnuté věřiteli pro něj může představovat velmi zajímavou možnost, jak uspokojit své pohledávky do nejvyšší možné míry. Jedná se o situaci, kdy se věřitel disponující pohledávkou zajištěnou zástavním právem rozhodne neuplatnit své přednostní postavení oproti ostatním věřitelům.

Kupříkladu v oddlužení formou splátkového kalendáře jsou zajištění věřitelé uspokojováni pouze z výtěžku zpeněžení zajištění. Tento výtěžek může být

¹³⁷ HORÁK, Milan. Nedodržení náležitostí přihlášky a jeho důsledky. *epravo.cz*, publikováno dne 23. 6. 2021. Citováno dne: 23. 2. 2024. Dostupné online na: <https://www.epravo.cz/top/clanky/nedodrzeni-nalezitosti-prihlasky-a-jeho-dusledky-113203.html>.

¹³⁸ ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan. § 188 [Přezkoumání přihlášek insolvenčním správcem]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon*. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 6.

¹³⁹ MLEJNKOVÁ, Ivana. *Insolvenční řízení v soudní judikatuře VII. – přihláška pohledávky (část B), II. Náležitosti přihlášky*. Obchodní právo, 2012, č. 6, s. 221.

¹⁴⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2018, sp. zn. 29 NSČR 34/2016.

v konečném důsledku nižší, než pokud pohledávku přihlásí jako nezajištěnou, nebo právě pokud užijí možnosti zpětvzetí přihlášky a bude na tuto pohledávku dále hleděno jako na pohledávku nezajištěnou. V určitých případech je tedy vhodné zvážit, jaký dopad na výši uspokojení zástavního věřitele tento krok může mít.

Zpětvzetí práva na uspokojení pohledávky ve výhodnějším pořadí je možné pouze jako celek, nikoliv částečně, což vyplývá z povahy tohoto procesního úkonu. Pokud by bylo právo na uspokojení vzato zpět pouze z části, bude toto považováno za vadné podání, ke kterému nebude insolvenční soud přihlížet, a to až do jeho opravy či doplnění.¹⁴¹ Bude-li zpětvzetí splňovat zákonem předepsané náležitosti, bude účinné okamžikem doručení insolvenčnímu soudu. Případné zpětvzetí tohoto procesního úkonu nebude přípustné.¹⁴²

3.4 Uplatnění podzástavního práva a budoucího zástavního práva v insolvenčním řízení

Podzástavní právo vzniká obecně pokud je pohledávka, která je sama zajištěná zástavním právem také předmětem zajištění. V tomto vztahu vystupují osoby podzástavního věřitele, jímž je osoba oprávněná z podzástavního práva, podzástavce, kterým je osoba dávající předmět podzástavního práva do podzástavy a poddlužníka, jenž je obligačním dlužníkem zástavního věřitele.¹⁴³ Institut budoucího zástavního práva byl blíže specifikován v podkapitole 2.5.

Samotné podzástavní právo lze uplatnit také přihláškou pohledávky s náležitostmi podle VoNPvInsŘ. Pokud by byla věřitelova pohledávka k majetku dlužníka zajištěna zástavním právem, včetně práva na uspokojení ze zajištění, je možné, aby i v průběhu insolvenčního řízení byla tato dána do zástavy podzástavnímu věřiteli jako třetí osobě.¹⁴⁴ Je-li v insolvenčním řízení uplatňováno podzástavní právo, přejde právo domáhat se uspokojení z podzástavy vůči insolvenčnímu dlužníku, jenž je zároveň podzástavním dlužníkem,

¹⁴¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2018, sp. zn. 29 NSČR 150/2016.

¹⁴² ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan. § 184 [Zpětvzetí přihlášené pohledávky]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon*. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 5.

¹⁴³ PELECH, Josef. *Zástavní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk), s. 161.

¹⁴⁴ VOJTEK, Petr. *Výběr rozhodnutí v oblasti civilněprávní*. Soudní rozhledy, 2023, č. 3, s. 92.

na podzástavního věřitele místo podzástavce, kterým je přihlášený zajištěný věřitel. To vše však jen za splnění řádného postupu dle § 18 InsZ.¹⁴⁵

O budoucí zástavní právo se jedná, pokud je toto zřízeno k věci, která vznikne až v budoucnu, ale také k věci, k níž nabude zástavní dlužník vlastnické právo až v budoucnu. Oblast uplatňování budoucího zástavního práva doznala značných změn velkou novelou InsZ (změněno zákonem č. 64/2017 Sb.). Touto novelou byl také změněn § 109 InsZ, jenž je pro tuto problematiku stěžejní. V současné době tento určuje, že právo na uspokojení ze zajištění týkající se majetku ve vlastnictví dlužníka nebo majetku náležejícího do majetkové podstaty je možné uplatnit nebo nově nabýt pouze za podmínek stanovených InsZ, kdy toto obdobně platí také pro zajištění budoucí pohledávky, pokud ke vzniku této zajištěné pohledávky dojde až po zahájení insolvenčního řízení.

Dle mého názoru je velmi důležitým náleze Ústavního soudu ze dne 30. 11. 2020, kde bylo vysloveno, že *„Vlastnické právo zaručené čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod chrání i budoucí pohledávky věřitele vůči dlužníku, jestliže jsou dostatečně fakticky i právně identifikovatelné. Zajišťovací funkce zástavního práva u budoucích pohledávek vzniká okamžikem vzniku zástavního práva. S ohledem na to v případě, že je na dlužníka vyhlášen konkurz (případně insolvence), je třeba vykládat příslušná ustanovení zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, tak, že s řádně přihlášenými pohledávkami naplňujícími dané podmínky je spojeno právo věřitele na oddělené uspokojení i tehdy, pokud tato (budoucí) pohledávka dospěje (stane se splatnou) v období dvou měsíců před prohlášením konkurzu či po jeho zahájení.“*¹⁴⁶ Přestože tento náleze odkazuje na úpravu zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, kterážto předcházela úpravě InsZ, jistě se toto přiměřeně užije i na současnou problematiku této oblasti, což dokazuje i četné odkazování na tento náleze ze strany Nejvyššího soudu.¹⁴⁷ Tento náleze tak *de facto* přiznává podzástavnímu právu stejnou důležitost, jakou disponuje právo zástavní. Jedná se tedy o jakýsi podtyp práva zástavního, tedy fakticky nedochází k rozšíření taxativního výčtu zajišťovacích institutů dle InsZ.

¹⁴⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2021, sp. zn. 29 NSČR 91/2019-II.

¹⁴⁶ Náleze Ústavního soudu ze dne 30. 11. 2020, sp. zn. I. ÚS 760/18.

¹⁴⁷ Např. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2023, sp. zn. 29 ICdo 157/2022.

3.5 Určení pořadí uspokojení zajištěných věřitelů

Již OZ v samostatném pododdílu upravuje možnost výkonu zástavního práva při pluralitě zástavních práv. Zřízení jednoho zástavního práva totiž nevyklučuje zřízení jiného zástavního práva. Pro určení pořadí bylo v této koncepci zvoleno časové kritérium a tzv. pravidlo priority. Dle § 1371 OZ je určováno podle doby vzniku zástavního práva a v případě zápisu ve veřejném seznamu je rozhodným okamžikem podání návrhu na provedení zápisu.¹⁴⁸

Dle § 167 InsZ se zajištění věřitelé v insolvenčním řízení uspokojují v pořadí, pro jehož určení je také rozhodné časové kritérium, které je však určeno poněkud odlišně od obecné úpravy nacházející se v OZ. Toto kritérium je vymezeno okamžikem vzniku zástavního práva, nebo zajištění. Pokud se jedná o soudcovské zástavní právo, je pro určení pořadí stěžejní okamžik vykonatelnosti předmětného soudního rozhodnutí. Obdobně je tomu v případě exekutorského zástavního práva, kdy stěžejní je zde okamžik, kdy exekuční příkaz nabyde právní moci.¹⁴⁹

Výjimkou z tohoto obecného ustanovení je možnost uplatnění autonomie vůle zajištěných věřitelů spočívající v uzavření písemné dohody o jiném pořadí. Tato dohoda však nesmí zkracovat jiného věřitele na jeho právech.¹⁵⁰

Stěžejním problémem určování pořadí je dle mého názoru jistě nesoulad odborné veřejnosti vyjádřený mj. v komentářové literatuře a majoritní rozhodovací praxe soudů. Sám Vrchní soud v Olomouci ve svém usnesení ze dne 29. 10. 2020 připustil, že „*při řešení pořadí věřitelů, kteří jsou zajištěni toutéž věcí, není výklad jednotný*“.¹⁵¹ V nejnovější komentářové literatuře k InsZ uvádí P. Sprinz, že vhodnější by bylo použití komplexnějších pravidel stanovených OZ. Opomenutí promítnutí pravidel OZ do InsZ pak považuje spíše než jako úmysl zákonodárce za legislativní omyl. Hlavním argumentem je především komplexnost OZ

¹⁴⁸ VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR), s. 367.

¹⁴⁹ KOCINEC, Jaroslav. § 73a [Exekuční řízení ke zřízení zástavního práva]. In: SVOBODA, Karel, JÍCHA, Lukáš, KREJSTA, Jan, HOZMAN, David, ÚŠELOVÁ, Veronika, KOCINEC, Jaroslav a kol. *Exekuční řád*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 750, marg. č. 44.

¹⁵⁰ SPRINZ, Petr. § 167 [Pořadí pohledávky zajištěného věřitele a jeho uspokojení]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon*. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 3.

¹⁵¹ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 29. 10. 2020, sp. zn. 4 VSOL 380/2020.

a také ochrana dobré víry i respektování mimoinsolvenčního práva.¹⁵² T. Richter k tomuto uvádí, že by se mělo spíše jednat o historický relikv zákonodárce.¹⁵³

Oproti tomuto judikatura uvádí, že by měla být použita úprava obsažená v InsZ. Tento názor se projevil například v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 2016, kde Nejvyšší soud uvedl, že dle ustanovení § 167 odst. 1 věty druhé InsZ „*podle kterého je pro pořadí uspokojení zajištěných věřitelů, kteří se písemně nedohodli jinak, rozhodující doba vzniku zástavního práva nebo doba vzniku zajištění, se uplatní i na věřitele zajištěného zákonným zástavním právem*“.¹⁵⁴

Následky této nejednotnosti by mohly mít velmi nepříznivý vliv na řádný průběh celého insolvenčního řízení, neboť jednou ze zásad uvedenou v § 5 písm. a) InsZ je vedení insolvenčního řízení takovým způsobem, aby žádný z věřitelů nebyl mj. nedovoleně zvýhodněn. Mé návrhy *de lege ferenda* k tomuto tématu jsou dále uvedeny v kapitole 4.

3.6 Přezkum přihlášek a přihlášených pohledávek zajištěných zástavním právem

V okamžiku, kdy je pohledávka zajištěná zástavním právem přihlášena do insolvenčního řízení, nastává fáze přezkumu této přihlášky insolvenčním správcem (samozřejmě i spolu se všemi ostatními). Nejprve jsou zkoumány procesní podmínky řízení o přihlášce a následně je přezkoumávána formální a věcná stránka přihlášky pohledávky.

Z přezkoumaných pohledávek sestaví insolvenční správce seznam přihlášených pohledávek, který bude obsahovat mj. údaje o tom, které pohledávky tzv. popírá.¹⁵⁵ Do tohoto seznamu se nebudou zařazovat pohledávky k nimž se nepřihlíží, pohledávky vyloučené z uspokojení a další pohledávky, jimiž budou pohledávky za majetkovou podstatou, pohledávky jim postavené na roveň, aj.

¹⁵² SPRINZ, Petr. § 167 [Pořadí pohledávky zajištěného věřitele a jeho uspokojení]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon*. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 4.

¹⁵³ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 45-46.

¹⁵⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 2016, sp. zn. 29 NSČR 127/2016.

¹⁵⁵ MARŠÍKOVÁ, Jolana. In: MARŠÍKOVÁ, Jolana a kol. *Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014. Glosátor, s. 326.

Věřitelé disponující zajištěním zástavním nebo jiným právem se také budou nacházet v tomto seznamu, ale budou zde uvedeni zvlášť. Navíc je nutné, aby na tomto místě byl uveden důvod a způsob zajištění dle § 189 odst. 1 InsZ. Typickým důvodem může být smlouva o zřízení zástavního práva k nemovitostem. V tomto okamžiku insolvenční správce přezkoumává také akcesoritu mezi pohledávkou a existujícím zajištěním zástavním právem.

Části seznamu přihlášených pohledávek u věřitelů disponujících zajištěním, jsou označovány na příslušném formuláři jako „Přezkumný list zajištěné pohledávky“. Náležitosti formuláře seznamu přihlášených pohledávek určuje § 9 VoNPvInsŘ.

Seznam vymezených přihlášených pohledávek, který je řádně roztríděn dle jejich povahy, je následně dle § 189 odst. 3 InsZ insolvenčním soudem zveřejněn v insolvenčním rejstříku, a to minimálně 10 dnů přede dnem, kdy má být o přihlášených pohledávkách konáno přezkumné jednání. Na základě tohoto seznamu je také možné alespoň přibližně určit, jak velká bude míra uspokojení zástavního věřitele, neboť tento zjistí, kolik jiných zajištěných věřitelů svá práva v řízení také uplatnilo.¹⁵⁶

3.6.1 Přezkumné jednání

Přezkumné jednání dle § 190 InsZ slouží k přezkoumání přihlášených pohledávek. Koná se u insolvenčního soudu, kdy podkladem je mu právě vypracovaný seznam přihlášených pohledávek.¹⁵⁷ Jednání je nařízeno samostatným výrokem, jenž je obligatorní součástí usnesení o úpadku dlužníka, jestliže s tímto není spojeno rozhodnutí o povolení oddlužení.¹⁵⁸ Pokud je úpadek dlužníka řešen oddlužením, přezkumné jednání se dle § 410 odst. 2 InsZ nenařizuje a přezkum pohledávek je realizován v rámci osobního jednání insolvenčního správce s dlužníkem.

Přezkumného jednání se obecně musí účastnit dlužník a insolvenční správce. Insolvenční správce může být zastoupen jinou osobou zapsanou do obecné

¹⁵⁶ TARANDA, Petr. § 189 [Seznam přihlášených pohledávek]. In: HÁSOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony, s. 765.

¹⁵⁷ HORÁK, Milan. *Uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení*. Praha: Wolters Kluwer, 2023. Právo prakticky, s. 79.

¹⁵⁸ ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan. § 190 [Přezkumné jednání]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon*. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 5.

části seznamu insolvenčních správců. Výjimku z pravidla, že se musí dostavit dlužník, představuje situace, kdy se dlužník opakovaně na jednání nedostaví. V tomto případě je možné, aby se jednání konalo i v jeho nepřítomnosti z důvodu uplatnění zásady rychlosti a hospodárnosti řízení.¹⁵⁹

Přezkum přihlášených pohledávek je realizován tím způsobem, že dlužník či insolvenční správce uvedou, zda některou pohledávku z vypracovaného seznamu popírají, případně jakou a z jakého důvodu.¹⁶⁰

V rámci přezkumného jednání je po vyjádření insolvenčního správce a dlužníka k jednotlivým pohledávkám uváděno, zda se považují za tzv. zjištěné, pokud není tato popřena. Výsledkem tohoto jednání je upravený seznam přihlášených pohledávek, který je povinnou přílohou protokolu o přezkumném jednání a též se stává součástí soudního spisu.¹⁶¹

3.7 Popření pohledávky

Pro to, aby mohl být věřitel, a tedy i ten zástavní, v insolvenčním řízení uspokojen, je nutné, aby pohledávka přezkoumaná na přezkumném jednání byla následně i zjištěna. Podmínky pro zjištění přihlášené pohledávky vymezuje § 201 odst. 1 InsZ a jedná se tedy především o splnění předpokladu, že tato pohledávka nebude popřena.

Vzhledem k tomu, že je insolvenční řízení kolektivního charakteru, nelze pro každou jednu pohledávku automaticky vést sporné řízení, pokud by nebylo odůvodněné. Předběžný postup spočívající v přezkoumání pohledávek a jejich případném popření je jednou z možností, jak vyselektovat pouze ty pohledávky, u kterých bude určeno, že opravdu existují a u kterých bude také určeno v jaké jsou výši a pořadí. Na druhé straně budou vyselektovány ty pohledávky, o kterých následně bude vhodné vést sporové řízení.¹⁶²

Dle § 192 InsZ je možné popírat všechny přihlášené pohledávky. Popěrným právem disponuje jak insolvenční správce, tak přihlášený věřitel a dlužník,

¹⁵⁹ Usnesení Vrhnního soudu v Olomouci ze dne 4. 6. 2016, sp. zn. 3 VSOL 153/2016-B-63.

¹⁶⁰ RICHTER, Ondřej. § 190 [Přezkumné jednání]. In: RICHTER, Ondřej. *Věřitelé a uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení: komentář : § 165-204*. Praha: C.H. Beck, 2014. Beckovy komentáře, s. 180, marg. č. 1.

¹⁶¹ MARŠÍKOVÁ, Jolana. In: MARŠÍKOVÁ, Jolana a kol. *Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014. Glosátor, s. 339.

¹⁶² SIGMUND, Adam. *Pohledávky věřitelů*. Bulletin advokacie, 2012, č. 9, s. 23.

kdy každý z nich má toto právo modifikováno.¹⁶³ Popření pohledávky lze také vzít zpět, kdy toto je účinné pouze do doby, kdy bude k samotné přihlášce pohledávky přihlíženo.¹⁶⁴

Jednotlivé popěrné úkony lze kombinovat, a to i s ohledem na skutečnost, že koncentrace popírání přihlášek nastává nejpozději při přezkumném jednání či při osobním jednání insolvenčního správce s dlužníkem v případě oddlužení.¹⁶⁵ Jednotlivé popěrné úkony mohou směřovat vůči:

- a) pravosti pohledávky;
- b) výši pohledávky;
- c) pořadí pohledávky.

Jelikož je popěrný úkon procesním úkonem, na který se přiměřeně použije ustanovení § 42 odst. 4 OSŘ, je obecně nutné, aby z něj bylo zřejmé, kterému soudu má být doručen, kdo jej činí, ve které věci, a proti čemu popření směřuje. Dále je nutné, aby tento úkon byl učiněn na příslušném formuláři, jehož náležitosti upravuje VoNPvInsŘ. Modality požadovaných náležitostí se mohou objevovat u jednotlivých popěrných úkonů v závislosti na jejich povaze.¹⁶⁶

Významným milníkem pro zajištěné věřitele byl zák. č. 31/2019 Sb., označovaný jako tzv. oddlužovací novela, kdy se touto mj. měnilo znění ustanovení § 410 odst. odst. věty první InsZ. Tato úprava určila, že pro insolvenční řízení, u kterých byl úpadek zjištěn po 1. 6. 2019, bude možné činit popěrné úkony i vůči zajištěným věřitelům. Do této doby bylo možné činit popěrné úkony jen vůči věřitelům nezajištěným. Toto potvrdil i nález Ústavního soudu ze dne 2. 7. 2019, který určil, že i v řízení, ve kterých by byl úpadek určen před 31. 5. 2019 bude možné popěrné úkony činit i vůči zajištěným věřitelům, neboť pokud by toto nebylo umožněno, jednalo by se o porušení rovnosti účastníků řízení.¹⁶⁷

¹⁶³ ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan. § 192 [Popření přihlášených pohledávek]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon*. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 3.

¹⁶⁴ MARŠIKOVÁ, Jolana. In: MARŠIKOVÁ, Jolana a kol. *Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014. Glosátor, s. 331.

¹⁶⁵ ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan. § 192 [Popření přihlášených pohledávek]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon*. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 13.

¹⁶⁶ ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan. § 192 [Popření přihlášených pohledávek]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon*. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 9.

¹⁶⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 2. 7. 2019, sp. zn. Pl. ÚS 2/19.

Pokud insolvenční správce popírá zajištěnou pohledávku, jež je vykonatelná, a jedná se o případ řešení úpadku konkursem nebo reorganizací, má následně povinnost do 30 dnů od konání přezkumného jednání podat žalobu, kterou bude uplatňovat popření proti tomu zástavnímu věřiteli, který pohledávku přihlásil. Jedná-li se o řešení úpadku oddlužením, bude insolvenční správce podávat žalobu do 30 dnů od právní moci rozhodnutí o schválení zprávy o přezkumu.¹⁶⁸

Jak bylo zmíněno výše, popření pohledávky je jednou z překážek pro to, aby byla pohledávka zjištěna. Pokud tedy bude pohledávka popřena, nebude moci být zjištěna a bude možné vyvolat incidenční spor o určení pravosti, výše nebo pořadí přihlášené pohledávky.¹⁶⁹ Jestliže v souladu se zákonem popře pohledávku jednoho přihlášeného věřitele jiný přihlášený věřitel, je následně zahájen incidenční spor samotným popěrným úkonem dle § 200 odst. 5 InsZ.

3.7.1 Popření pravosti pohledávky zajištěné zástavním právem

Popření pohledávky co do její pravosti lze učinit, pokud je namítáno, že daná pohledávka nevznikla, že již zcela zanikla, nebo je promlčena. Tímto popřením pohledávky je tedy zasahováno do sféry hmotného práva.¹⁷⁰

Popěrný úkon směřuje vůči základu pohledávky, kdy ten je negativně vymezen tak, že se jedná o vše, co nelze označit za výši a pořadí uplatněné pohledávky.¹⁷¹ Samotný popěrný úkon musí samozřejmě pro to, aby byl účinný splňovat stanovené obsahové i formální náležitosti, jak byly popsány v předchozí podkapitole.

K otázce promlčení, jež je také jedním z důvodů, proč lze popřít pohledávku co do její pravosti, ve svém rozhodnutí ze dne 31. 1. 2022 Nejvyšší soud uvedl, že jestliže „*uplynula jak promlčecí doba k uplatnění zajištěné pohledávky, tak promlčecí doba k uplatnění zástavního práva, které tuto pohledávku zajišťuje, pak účinnému vznesení námitky promlčení zástavního práva zástavním dlužníkem*

¹⁶⁸ MAREŠOVÁ, Marcela. *Důvody popření pravosti nebo výše vykonatelné pohledávky přiznané pravomocným rozhodčím nálezem*. Bulletin advokacie, 2019, č. 5, s. 57.

¹⁶⁹ ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan. § 192 [Popření přihlášených pohledávek]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon*. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 1.

¹⁷⁰ RICHTER, Ondřej. § 193 [Popření pravosti pohledávky]. In: RICHTER, Ondřej. *Věřitelé a uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení: komentář : § 165-204*. Praha: C.H. Beck, 2014. Beckovy komentáře, s. 204, marg. č. 1.

¹⁷¹ ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan. § 193 [Popření pravosti pohledávky]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon*. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 2.

*nebrání ani to, že námitku promlčení zajištěné pohledávky nevznesl osobní dlužník, jemuž v tom brání účinky zahájení exekučního řízení. Obdobně to platí pro námitku promlčení zástavního práva vznesenou při přezkoumání práva na uspokojení pohledávky ze zajištění v insolvenčním řízení vedeném na majetek zástavního dlužníka insolvenčním správcem zástavního dlužníka“.*¹⁷²

Účinky promlčení by jistě měly mít dopad nejen do sféry práva občanského, ale také do sféry práva insolvenčního a pro osobního i zástavního dlužníka tak tato možnost vznesení námitky promlčení bude představovat další ze způsobů, kterým jim v zákonných mezích bude umožněno popřít nárok zástavního věřitele.

3.7.2 Popření výše pohledávky zajištěné zástavním právem

Z dikce § 194 InsZ vyplývá, že o popření výše pohledávky lze hovořit v případě, kdy je namítáno, že přihlášená částka je vyšší než dlužníkům skutečný závazek. Na tomto místě tedy není zpochybňován základ pohledávky, ale pouze její výše.¹⁷³ Pokud je namítáno, že výše pohledávky je ve skutečnosti jiná, než věřitel vymezil je nutné, aby osoba, která činí popěrný úkon uvedla, v jaké výši tato pohledávka, dle jeho názoru, skutečně je.¹⁷⁴

Rozhodnutím, jež reflektovalo velkou propojenost mezi jednotlivými procesními úkony spočívajícími v popírání pohledávky zajištěné zástavním právem, je usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2013, kde bylo určeno, že *„má popření pořadí pohledávky spočívající v popření práva na uspokojení pohledávky ze zajištění u zajištěného věřitele, který může tuto pohledávku vůči dlužníku uspokojit pouze z majetku poskytnutého k zajištění, tytéž účinky jako popření pravosti pohledávky, a bylo-li toto právo popřeno jen zčásti, tytéž účinky jako popření výše pohledávky.“*¹⁷⁵ Toto rozhodnutí se týká věřitelů disponujících tzv. zástavní pohledávkou. Zákonou úpravu pro toto nalezneme v § 196 odst. 2 InsZ. Oproti tomu pro věřitele disponující tzv. osobní pohledávkou,

¹⁷² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2022, sp. zn. 29 ICdo 26/2020.

¹⁷³ ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan. § 194 [Popření výše pohledávky]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon*. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 1.

¹⁷⁴ MARŠÍKOVÁ, Jolana. In: MARŠÍKOVÁ, Jolana a kol. *Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014. Glosátor s. 335.

¹⁷⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2013, sp. zn. 29 ICdo 11/2012.

nebude tato propojenost určena. Pokud tedy bude popíráno pořadí osobní pohledávky, nebude tímto dotčena pravost ani výše této pohledávky.¹⁷⁶

3.7.3 Popření pořadí pohledávky zajištěné zástavním právem

Otázka pořadí je v oblasti pohledávek zajištěných zástavním právem velmi často skloňována. Je tomu tak i z důvodu, že zástavní věřitelé jsou uspokojováni v pořadí, pro které je rozhodující tzv. priorita, není-li dohodnuto mezi věřiteli jinak.¹⁷⁷ Při popírání pohledávky co do pořadí je namítáno, že pohledávka má méně výhodné pořadí než pořadí, které je uvedeno v přihlášce pohledávky.¹⁷⁸

Z pozice zástavního věřitele může dojít ke dvěma možným důvodům, na základě kterých bude popíráno pořadí jím přihlášené pohledávky. Prvním důvodem je namítání, že zajištěná pohledávka má být uspokojena v horším pořadí, než ve které bylo uvedeno v přihlášce. Druhým případem je popíráno samotné právo na uspokojení ze zajištění, tedy existence zajištění.¹⁷⁹

Obdobně jako je tomu v případě popírání pravosti a výše, je nutné, aby popírající osoba řádně uvedla údaj o tom, v jakém pořadí má být podle ní dotyčná pohledávka uspokojena.¹⁸⁰

V souvislosti s uplatněním zástavního práva je nutné upozornit na to, že v rámci těchto popěrných úkonů nelze zpochybnit hodnotu zajištění. Oproti tomu mohou nastat dvě velmi specifické situace právě pro věřitele disponující osobní a zástavní pohledávkou.¹⁸¹

Věřitelé s osobní pohledávkou disponují obligačními právy na plnění, které není závislé na zástavním právu, které je svou povahou akcesorické, jak již bylo v předešlém textu několikrát zdůrazněno. Osoba popírající tuto pohledávku co do pořadí bude namítat, že tato pohledávka má být

¹⁷⁶ ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan. § 196 [Účinky popření pohledávky]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon*. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 4.

¹⁷⁷ HORÁK, Milan. *Uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení*. Praha: Wolters Kluwer, 2023. Právo prakticky, s. 36.

¹⁷⁸ Tamtéž s. 81.

¹⁷⁹ MARŠÍKOVÁ, Jolana. In: MARŠÍKOVÁ, Jolana a kol. *Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014. Glosátor, s. 335-336.

¹⁸⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2020, sp. zn. 29 ICdo 21/2018.

¹⁸¹ RICHTER, Ondřej. § 195 [Popření pořadí pohledávky]. In: RICHTER, Ondřej. *Věřitelé a uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 220, marg. č. 2.

uspokojována spolu s kategorií obecných či podřízených pohledávek. Rozporován tedy bude zajišťovací nástroj.

Pokud je popíráno pořadí zajištěné pohledávky, je zasahováno přímo do práva na uspokojení a popěrný úkon by tak měl být formulován s dodatkem, že věřiteli nenáleží v rozsahu popření právo na uspokojení ze zajištění.¹⁸²

Tento institut je také propojen s oblastí zvýhodňujících právních úkonů. Tato propojenost byla řešena například v rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2014, kdy bylo popřeno pořadí pohledávky, neboť insolvenční správce shledal zástavní smlouvu neúčinnou.^{183, 184}

3.8 Incidenční spory

Za incidenční spor je považován takový spor, který je vyvolaný insolvenčním řízením, je projednáván v rámci insolvenčního řízení a je za incidenční spor označen zákonem.¹⁸⁵ Pravomocný rozsudek, ale také usnesení o schválení smíru, jež jsou vydané v tomto řízení, jsou závazné pro všechny subjekty tohoto insolvenčního řízení, tedy i ty osoby, které nebyly účastníky řízení o incidenčním sporu.¹⁸⁶

Věcně příslušnými soudy pro toto řízení jsou krajské soudy dle § 7a písm. b) InsZ. Místní příslušnost je stanovena v ustanovení § 7b InsZ. Místně příslušným soudem je ten, u kterého bylo zahájeno insolvenční řízení, případně ten, u kterého toto řízení probíhalo nebo probíhá. Pokud by bylo řízení o incidenčním sporu zahájeno až poté, co bylo insolvenční řízení skončeno, nebo pokud toto probíhalo před více soudy, je příslušným soudem ten,

¹⁸² ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan. § 195 [Popření pořadí pohledávky]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon*. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 9.

¹⁸³ CELERÝN, Jakub. Popření pořadí pohledávky z důvodu neúčinnosti zástavní smlouvy. *epravo.cz*, publikováno dne 15. 7. 2014. Citováno dne: 26. 2. 2024. Dostupné online na: <https://www.epravo.cz/top/clanky/popreni-poradi-pohledavky-z-duvodu-neucinnosti-zastavni-smlouvy-94805.html>.

¹⁸⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2014, sp. zn. 29 ICdo 13/2012.

¹⁸⁵ HORÁK, Milan. *Uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení*. Praha: Wolters Kluwer, 2023. Právo prakticky, s. 95.

¹⁸⁶ MARŠÍKOVÁ, Jolana. In: MARŠÍKOVÁ, Jolana a kol. *Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014. Glosátor, s. 282.

který pravomocně rozhodl o úpadku dlužníka (pokud by zde nebyla možnost příslušnosti na výběr dané).¹⁸⁷

Vymezení incidenčních sporů je nezbytné, jelikož některé spory, které by se na první pohled mohly zdát jako incidenční, jimi ve skutečnosti nejsou. Vrchní soud v Praze ve svém rozhodnutí například určil, že pokud se jedná o spory na vyklizení nemovitostí, jenž souvisí se spory na určení, že dlužník je vlastníkem nemovité věci, nejedná se o spory incidenční a věcně příslušným je okresní soud.¹⁸⁸

Dalšími spory, které nejsou incidenčními, jsou spory, které probíhaly před rozhodnutím o úpadku, o vypořádání společného jmění manželů, pokud tato žaloba byla podána před prohlášením konkursu na majetek některého z manželů před schválením oddlužení, nebo také spor o náhradu škody nebo jiné újmy způsobené dlužníkovi neoprávněným podáním insolvenčního návrhu.

V literatuře se setkáváme s názory, že výčet incidenčních sporů je taxativní, nebo demonstrativní, avšak takřka úplný.¹⁸⁹ Autoři, kteří uvádějí, že se jedná o taxativní výčet, také většinou následně dodávají, že existují další incidenční spory, které nelze podřadit pod žádné z písmen § 159 InsZ, který by měl být oním taxativním vymezením těchto sporů a je tedy vhodné incidenční spory vymezovat spíše negativně.¹⁹⁰ Dle tohoto ustanovení InsZ jsou za incidenční spory označeny:

- a) spory o pravost, výši nebo pořadí přihlášených pohledávek;
- b) spory o vyloučení věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty z majetkové podstaty nebo o vydání výtěžku zpeněžení podle § 225 odst. 5 InsZ;
- c) spory o vypořádání společného jmění dlužníka a jeho manžela;
- d) spory na základě odpůrcí žaloby;
- e) spory o náhradu škody na majetkové podstatě vzniklé porušením povinnosti insolvenčním správcem;
- f) další spory, které zákon označí jako incidenční.

¹⁸⁷ JIRMÁSEK, Tomáš. § 7b [Místní příslušnost]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon*. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 23.

¹⁸⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 6. 2015, sp. zn. 101 VSPH 174/2015.

¹⁸⁹ JIRMÁSEK, Tomáš. § 159 [Výčet incidenčních sporů a důsledky skončení insolvenčního řízení na neskončená incidenční řízení]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon*. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 1.

¹⁹⁰ VIDOVIČOVÁ, Lenka. *Incidenční spory*. Bulletin advokacie, 2012, č. 9, s. 41.

Těmito dalšími incidenčními spory mohou být spory týkající se nadhodnocených přihlášek pohledávek dle § 178 a § 179 InsZ, spory o určení, že pohledávka věřitele i nadále trvá dle § 186 a § 187 InsZ, spory o pořadí pohledávky dle § 203a InsZ, spory o platnost smlouvy dle § 233 InsZ, spory o platnost smluv dle § 289 InsZ a spory týkající se pouze některých úpadků specifických institucí dle § 373 a § 385 InsZ.

Pro tyto tzv. odporové spory se použije obecná úprava sporného nalézacího řízení s nepatrnými odchylkami.¹⁹¹ Kromě InsZ se přiměřeně použijí ustanovení OSŘ, přičemž je výslovně určeno, že budou použita ustanovení o doručování uvedená v části první, hlavy III. InsZ.¹⁹²

Řízení o incidenčním sporu je ovládáno zásadou dispoziční a zásadou projednací.¹⁹³ Projevem těchto zásad je dle § 160 InsZ určení, že řízení lze zahájit jen na návrh, jenž bude mít povahu žaloby.

3.8.1 Spor o zaplacení plnění ve prospěch ostatních zajištěných věřitelů podle § 179 InsZ

Přestože se tento spor nenachází v ustanovení § 159 InsZ, jedná se také o spor incidenční. Tento spor vzniká, pokud věřitel disponující pohledávkou zajištěnou mj. zástavním právem:

- a) tuto přihlásí do insolvenčního řízení a po jejím přezkoumání bude zjištěno, že věřitel ve skutečnosti disponuje pohledávkou, jejíž právo na uspokojení je v rozsahu menším než 50 %, než bylo přihláшено;
- b) nebo bude-li zjištěno, že tento věřitel disponuje horším pořadím, než uvedl v přihlášce pohledávky.

Toto ustanovení se bude dotýkat i případů, kdy věřitel přihlásil pohledávku jako zajištěnou v plné výši, přičemž její zajištění bylo sjednáno pouze do určité

¹⁹¹ ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan. § 192 [Popření přihlášených pohledávek]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon*. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 1.

¹⁹² HORÁK, Milan. *Uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení*. Praha: Wolters Kluwer, 2023. Právo prakticky, s. 95.

¹⁹³ JIRMÁSEK, Tomáš. § 160 [Zvláštní ustanovení o incidenčních sporech – žaloba]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon*. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 1.

výše. Dle § 167 odst. 3 InsZ se pohledávka považuje za zajištěnou v rozsahu hodnoty zajištění, jež bude zjištěna znaleckým posudkem.

Předmětem přezkumu pořadí bude pouze situace, kdy věřitel přihlásí pohledávku jako zajištěnou, přestože byla zjištěna jako nezajištěná. Toto nedůvodné přihlášení pohledávky bude svou povahou delikt soukromoprávní povahy. Oproti obdobnému deliktu uvedenému v ustanovení § 178 InsZ zde však bude osobní působnost omezena pouze na věřitele disponující přihlášenou zajištěnou pohledávkou.¹⁹⁴

Prvním následkem, který tento postup vyvolá však není podání žaloby jako takové, nýbrž již určení, že k právu na uspokojení tohoto věřitele ze zajištění se nebude přihlížet. Uvedené nebude platit, pokud by byl pro předmětnou pohledávku veden odporový spor, v němž by meritorní rozhodnutí záviselo na znaleckém posudku či na úvaze soudu. Tato výjimka bude uplatněna pouze pokud bude spor vyvolaný částečným popřením pořadí zástavní pohledávky, jež má stejné účinky jako má popření výše pohledávky.¹⁹⁵

Předejít žalobě je jistě možné například tak, že bude pohledávka alespoň částečně vzata zpět do doby, než nastanou účinky nepřihlížení k dané pohledávce. Pokud po tomto zpětvzetí bude rozsah zajištění činit minimálně 50 % výše přihlášené pohledávky, nebude možné sankci podle § 179 odst. 1 InsZ uložit.¹⁹⁶

K podání žaloby je aktivně legitimován insolvenční správce. Zajištěný věřitel zde může vystupovat pouze v pozici vedlejšího účastníka podle § 93 OSŘ. Pasivně legitimovaným bude nositel popřené zajištěné pohledávky.¹⁹⁷

Pokud by byl insolvenční správce v tomto sporu úspěšný, bude zajištěnému věřiteli uložena povinnost vložit soudem vyčíslenou částku na účet majetkové podstaty. O tuto částku bude následně zvýšen příjem majetkové podstaty co do výtěžku zpeněžení její zajištěné části.¹⁹⁸

¹⁹⁴ ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan. § 179 [Důsledky zjištění jiné výše práva na uspokojení ze zajištění]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon*. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 1.

¹⁹⁵ Tamtéž, marg. č. 7.

¹⁹⁶ KINDL, Milan. 9.4. Zpeněžení majetkové podstaty a postavení zajištěných věřitelů. In: KINDL, Milan. *Zajištění a utvrzení dluhů*. Praha: C.H. Beck, 2016. Právní praxe, s. 400, marg. č. 469.

¹⁹⁷ MARŠÍKOVÁ, Jolana. In: MARŠÍKOVÁ, Jolana a kol. *Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014. Glosátor, s. 313.

¹⁹⁸ HORÁK, Milan. *Uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení*. Praha: Wolters Kluwer, 2023. Právo prakticky, s. 96.

U § 179 InsZ lze také podotknout, že byl v minulosti k Ústavnímu soudu podán návrh Vrchního soudu v Praze na zrušení mj. tohoto ustanovení. Tento návrh byl Ústavnímu soudu doručen dne 20. 11. 2009, ale jelikož bylo toto ustanovení novelou s účinností od 31. 3. 2011 podstatným způsobem změněno, bylo toto řízení zastaveno.¹⁹⁹

3.9 Správa zástavy v průběhu insolvenčního řízení

Správa zástavy je řešena podle § 230 odst. 2 InsZ pojednávajícím obecně o správě předmětů sloužících k zajištění pohledávky, neboť je této obecné správě obdobná. Dle toho ustanovení je osoba s dispozičním oprávněním k majetkové podstatě vázána pokyny zajištěného věřitele, které směřují k řádné správě.²⁰⁰ Na základě tohoto lze říci, že o správě zástavy v podstatě rozhoduje onen zástavní věřitel, což je však částečně omezeno kompetencí osoby s dispozičním oprávněním.

Pokud by se jednalo o pokyn zástavního věřitele, který by nesměřoval k řádné správě, mohla by jej osoba s dispozičním oprávněním odmítnout a následně by měla požádat insolvenční soud o přezkoumání tohoto pokynu v rámci dohledu nad celým insolvenčním řízením dlužníka.

Správa zástavy by měla analogicky se správou majetkové podstaty směřovat k tomu, aby nedocházelo ke znehodnocení zástavy, a to zejména jejím zničením, poškozením, nebo odcizením a byla využívána v souladu s jejím určením dle § 230 odst. 1 InsZ. Dále by jistě měla být spravována také takovým způsobem, aby nebyly narušeny obecné zásady insolvenčního řízení uvedené v § 5 InsZ.

Touto výše uvedenou osobou s dispozičním oprávněním je dle § 229 odst. 3 InsZ dlužník či insolvenční správce v závislosti na tom, jakým způsobem bude řešen dlužníkův úpadek. Insolvenční správce je jím, pokud nestanoví zákon jinak, pouze v době od prohlášení konkursu. Oproti tomu dlužník je jí v době do rozhodnutí o úpadku, v době od rozhodnutí o úpadku do rozhodnutí o způsobu řešení úpadku, od povolení reorganizace a v době od povolení oddlužení.

¹⁹⁹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 23. 4. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 36/09.

²⁰⁰ PRŮCHA, Miloslav. In: MARŠÍKOVÁ, Jolana a kol. *Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014. Glosátor, s. 407.

Dle § 229 InsZ je také možné omezit právo třetích osob nakládat s jejich majetkem, který byl zahrnut do majetkové podstaty, to však pouze na základě InsZ nebo rozhodnutím insolvenčního soudu.

V souvislosti s tímto je také nutné rozlišovat, zda se jedná o správu běžnou či správu nad rámec běžné správy. Podstatou běžné správy je minimálně udržování její majetkové hodnoty. Oproti tomu jinou správou nad rámec běžné může být například pojištění či uskladnění předmětu zástavního práva, nebo také ostraha objektu, jež je předmětem zástavního práva.²⁰¹

Správa předmětu zástavního práva přesahující běžnou správu je prováděna primárně na základě udělování pokynů. V případě plurality zástavních věřitelů, uděluje pokyny ten z nich, jehož pohledávka se uspokojuje ze zástavy jako první v pořadí na základě principu priority.

Toto udělení pokynu lze rozdělit v podstatě na dvě fáze. První z nich je samotné udělení pokynu. Druhou fází, jenž nastane pouze v případě plurality věřitelů je dle § 230 odst. 4 InsZ udělení souhlasu s tímto pokynem ze strany ostatních zástavních věřitelů, pokud jejich zajištění bude směřovat vůči stejnému předmětu.²⁰²

Pokud nebudou souhlasy s tímto jednáním uděleny, vyrozumí o tomto osoba s dispozičním oprávněním insolvenční soud, který následně tento pokyn zveřejní v insolvenčním rejstříku a připojí k němu výzvu pro ty věřitele, kteří měli připojit souhlas, aby proti tomuto pokynu vznesli případné námitky. Námitky lze vznést ve lhůtě sedmi dnů, přičemž běh této lhůty započíná zveřejněním výzvy v insolvenčním rejstříku.

Jednání o včas podaných námitkách je insolvenčním soudem nařízeno ve lhůtě do třiceti dnů ode dne zveřejnění přípisu v insolvenčním rejstříku. Výsledkem bude schválení, neschválení či případná modifikace pokynu zástavního

²⁰¹ SEDLÁČEK, Miroslav, MATUŠKA, Dominik. Pokyn zajištěného věřitele v insolvenčním řízení. *Bulletin advokacie*, 2021, č. 10, s. 39.

²⁰² SPRINZ, Petr, NOVOPACKÝ, Lukáš. § 230 [Správa majetkové podstaty]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon*. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 18.

věřitele. ²⁰³ Rozhodnutí se doručuje zvlášť insolvenčnímu správci, dlužníku a zástavním věřitelům, jichž se týká. Odvolání není přípustné. ²⁰⁴

Pokud nastane situace, kdy nebude zástavním věřitelem tento pokyn udělen, a to ani následně v soudem určené lhůtě a zároveň zde bude pluralita zástavních věřitelů, přejde právo udělení pokynu na toho věřitele, jehož pohledávka by měla být uspokojena z předmětné zástavy jako následující v pořadí.

Co se týče této problematiky, je zajímavé na ni také nahlédnout optikou toho, že v rámci insolvenčního řízení samozřejmě může dojít ke stavu kdy, přestože bude věřitel přihlašovat pohledávku jako zajištěnou, nebude se na něj jako na zajištěného dále pohlížet. K této situaci může dojít, pokud je znaleckým posudkem zjištěno, že hodnota zajištění je nižší nežli výše zajištěné pohledávky. V tomto rozdílu je následně na pohledávku pohlíženo jako na nezajištěnou a může tedy dojít k tomu, že na pohledávky věřitelů v pozdějším pořadí bude nahlíženo jako na nezajištěné v plném rozsahu. ²⁰⁵ Na základě tohoto stavu by následně docházelo k tomu, že tito věřitelé nebudou moci pokyny směřující ke správě udělovat a pokud by je udělili, měly by být insolvenčním správcem odmítnuty.

Jak již bylo nastíněno v podkapitole 3.1.1 náklady na správu zástavy ponese zástavní věřitel. Osoba s dispozičním oprávněním zástavního věřitele doložitelným způsobem vyzve k úhradě nákladů souvisejících s jím uloženým pokynem (k tomuto mu bude určena lhůta pro plnění). ²⁰⁶

Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 30. 7. 2015 vymezil, že „*postupuje-li insolvenční správce při správě majetku, který zajišťuje pohledávku zajištěného věřitele za dlužníkem, podle pokynu zajištěného věřitele, nese náklady vzniklé v souvislosti s plněním tohoto pokynu (bez omezení jejich výše) zajištěný věřitel.*“ ²⁰⁷ Na základě toho tedy není možnost žádné liberace.

²⁰³ SEDLÁČEK, Miroslav, MATUŠKA, Dominik. *Pokyn zajištěného věřitele v insolvenčním řízení*. Bulletin advokacie, 2021, č. 10, s. 41.

²⁰⁴ PRŮCHA, Miloslav. In: MARŠÍKOVÁ, Jolana a kol. *Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014. Glosátor, s. 409.

²⁰⁵ SPRINZ, Petr. § 167 [Pořadí pohledávky zajištěného věřitele a jeho uspokojení]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon*. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 11.

²⁰⁶ PRŮCHA, Miloslav. In: MARŠÍKOVÁ, Jolana a kol. *Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014. Glosátor s. 408.

²⁰⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2015, sp. zn. 29 NSČR 37/2013.

3.10 Zpeněžení zástavy

Jelikož je majetek, na němž ulpívá zástavní právo součástí majetkové podstaty, jak byla vymezena v podkapitole 3.2, disponují zástavní věřitelé možností udělovat pokyny nejen ke správě zástavy, ale také k jejímu zpeněžení.

Zpeněžení majetkové podstaty obecně je postup vedoucí k převedení veškerého movitého i nemovitého majetku náležejícího do majetkové podstaty na finanční prostředky, které budou následně sloužit pro uspokojení věřitelů. Za zpeněžení se dále považuje využití bankovních kont, účtů u spořitelních družstev a také peněžní hotovosti dlužníka.²⁰⁸ Obdobně bude toto platit pro zpeněžení samotné zástavy.

Komplexně je tato problematika upravena v případě řešení úpadku dlužníka konkursem dle § 283 a násl. InsZ, z jehož znění také vychází předchozí vymezení. V případě oddlužení a reorganizace je zpeněžení majetkové podstaty řešeno poněkud odchylně.

Jelikož není tématem této práce rozbor způsobů zpeněžení zástavy, ale jedná se pouze o dílčí otázku, nebudu tomuto věnovat větší pozornost. Dovolím si však pro přehlednost uvést, že dle § 286 odst. 1 InsZ lze zpeněžení provést:

- a) veřejnou dražbou podle VeřDr;
- b) prodejem movitých věcí a nemovitostí podle ustanovení OSŘ o výkonu rozhodnutí;
- c) prodejem majetku mimo dražbu;
- d) v dražbě provedené soudním exekutorem podle EŘ.

Odlišností od obecné úpravy vztahující se na všechny věřitele, kterou je na tomto místě jistě vhodné zmínit, je prodej majetku mimo dražbu. Zatímco obecně pro prodej majetku mimo dražbu musí insolvenční správce disponovat souhlasem ze strany věřitelského výboru a insolvenčního soudu, v případě prodeje zástavy mimo dražbu, bude rozhodující pokyn zástavního věřitele.²⁰⁹

²⁰⁸ HÁSOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš. 3. Zpeněžení majetkové podstaty v konkursu. In: HÁSOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. Právní praxe. Praha: C.H. Beck, 2018, s. 179.

²⁰⁹ SPRINZ, Petr, NOVOPACKÝ, Lukáš. § 289 [Zpeněžení prodejem mimo dražbu]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon*. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 12.

3.10.1 Specifika postupu vedoucího ke zpeněžení zástavy v rámci konkursu

Jestliže je úpadek dlužníka řešen konkursem, dochází zásadně ke zpeněžení majetkové podstaty (tedy i předmětu zástavy). Zástavní věřitel má závaznou volbu ve vztahu k předmětu zástavy. Naopak u nezajištěných předmětů, s jejichž způsobem zpeněžení vyslovuje souhlas věřitelský výbor, nemůže tento závazně podmínky prodeje určovat.

Osobou s dispozičním oprávněním ke zpeněžení zástavy bude v období od prohlášení konkursu insolvenční správce. Ten však bude omezen pokyny zajištěných věřitelů a pokud tito pokyn neudělí, bude je nahrazovat souhlas věřitelského výboru (pokud byl ustanoven) dle § 293 odst. 2 InsZ. Ucelení požadavků na pokyny vymezil Nejvyšší soud svým rozhodnutím ze dne 31. 5. 2017. Zde byly zkoumány situace, za kterých lze požadovat pouze pokyn zajištěného věřitele a za kterých je nutné disponovat také souhlasy věřitelského výboru a insolvenčního soudu.²¹⁰

Pokud insolvenční správce shledá v uděleném pokynu zajištěného věřitele jednání, které by bylo méně výhodné, nežli se insolvenční správce domnívá, že by mohlo být, může tento pokyn odmítnout. Obdobně jako při správě zástavy bude toto jednání následně přezkoumáno v rámci dohlédací činnosti insolvenčním soudem.²¹¹

Jelikož nebyla doposud komplexně vyřešena otázka týkající se udělování pokynů věřitelem disponujícím pohledávkou zajištěnou budoucím zástavním právem, budou dle názoru nejnovější komentářové literatury, pravděpodobně z obezřetnosti, tyto spíše odmítány.²¹² Obávám se, že by toto „odmítání z obezřetnosti“ mohlo vést ke krácení práv těchto věřitelů, a tak by bylo jistě vhodné, aby byla otázka zákonodárci vyřešena a nebylo by nutné přistupovat k těmto, podle některých, kompromisním řešením.

Zástavní věřitelé mají možnost rozhodovat i o způsobu, jakým má být předmět zástavního práva zpeněžen. Ve výše uvedeném rozhodnutí ze dne 31. 5. 2017 Nejvyšší soud také vymezil, že není nutné, aby insolvenční

²¹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2017, sp. zn. 29 NSČR 47/2015.

²¹¹ MARŠÍKOVÁ, Jolana. In: MARŠÍKOVÁ, Jolana a kol. *Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014. Glosátor, s. 510.

²¹² SPRINZ, Petr, NOVOPACKÝ, Lukáš. § 230 [Správa majetkové podstaty]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon*. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 12.

správce žádal věřitelský výbor či insolvenční soud o souhlas s konkrétním způsobem zpeněžení a bude zcela dostatečné, pokud bude pokyn udělen věřitelem.²¹³

3.10.2 Specifika postupu vedoucího ke zpeněžení zástavy v rámci reorganizace

Přestože je podstatou reorganizace především zachování provozu podniku dlužníka a k uspokojení pohledávek jeho věřitelů dochází postupným výnosem z tohoto provozu dle § 316 InsZ, je také možné, aby v rámci ní došlo ke zpeněžení celé majetkové podstaty nebo její části jejím prodejem. Tuto možnost výslovně uvádí § 341 odst. 1 písm. b) InsZ, jako jedno z opatření při provádění reorganizace.

Nejzásadnějším dokumentem pro průběh reorganizace je bezesporu reorganizační plán. Účelem tohoto plánu je dle znění § 338 InsZ vymezení právního postavení dotčených osob v důsledku povolené reorganizace, na základě opatření směřujících k ozdravení provozu dlužníka podniku a uspořádání vzájemných vztahů mezi dlužníkem a věřiteli.

V tomto plánu bude také vymezen přehled majetku dlužníka, přičemž majetek, jenž bude předmětem zajištění zástavním právem, bude spolu s jiným majetkem, jež je předmětem zajištění, uveden zvlášť dle § 14 písm. f) VoNPvInsŘ.

Zástavní věřitel bude opět disponovat odlišným postavením od nezajištěných věřitelů, a to za situace, kdy je nutné tyto rozdělit pro potřeby určení rozsahu a uspokojení zjištěných pohledávek a hlasování o přijetí reorganizačního plánu.

Dle § 337 odst. 2 písm. a) InsZ je každý zajištěný věřitel považován za samostatnou skupinu. Nedochozí zde ke spojení všech zajištěných věřitelů v jednu pomyslnou skupinu, ale každý z nich vystupuje „sám za sebe“. Výjimka z tohoto pravidla nastává, pokud tito věřitelé využijí svého práva na sjednání dohody o odlišném pořadí k zajištění a na základě tohoto budou disponovat rovnocenným pořadím. Tito věřitelé budou zařazeni do téže skupiny a pro jejich hlasování budou uplatněna pravidla uvedená v § 347 odst. 1 InsZ.²¹⁴

²¹³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2017, sp. zn. 29 NSČR 47/2015.

²¹⁴ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 500.

I v tomto ohledu je opět nutné upozornit na vliv znaleckého posudku určujícího hodnotu majetkové podstaty. Pokud bude tímto posudkem zjištěna nižší hodnota zástavního práva než hodnota přihlášená, bude tento věřitel hlasovat jednak jako zajištěný věřitel (na základě tohoto bude tvořit svou vlastní skupinu, jak bylo popsáno výše) ale bude také hlasovat ve skupině nezajištěných věřitelů, v rozsahu, v jakém bude jeho pohledávka považována za nezajištěnou.²¹⁵

Reorganizační plán může nabýt účinnosti až po splnění podmínek zákonem předvídaných. Poslední z nich a zároveň naprosto klíčovou, je vydání rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu ze strany soudu. Toto rozhodnutí nabývá účinnosti až jeho právní mocí (nebyla-li v rozhodnutí stanovena pozdější doba), nikoliv již zveřejněním v insolvenčním rejstříku.²¹⁶

Pokud insolvenční soud schválí reorganizační plán za podmínek § 348 InsZ, je v tomto obvykle obsaženo určení, jakým způsobem má být s majetkem náležejícím do majetkové podstaty nakládáno, a tedy i jakým způsobem bude nakládáno se zástavou.

Zpeněžení zástavy může provést sám dlužník, jako osoba s dispozičním oprávněním, jak byla vymezena v podkapitole 3.9. Dle § 330 odst. 2 a odst. 3 InsZ však ke zpeněžení zástavy bude v některých případech, kdy by se jednalo o právní úkon, který má z hlediska nakládání s majetkovou podstatou, zásadní význam, potřebovat souhlas věřitelského výboru.

3.10.3 Specifika postupu vedoucího ke zpeněžení zástavy v rámci oddlužení

Třetím možným řešením úpadku dlužníka je jeho tzv. oddlužení, přičemž toto lze rozdělit na další dvě možné formy. Jedná se o oddlužení zpeněžením majetkové podstaty nebo plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty dle § 398 odst. 1 InsZ.

Dikce § 398 odst. 2 InsZ uvádí, že i při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty je postupováno obdobně jako u řešení úpadku konkursem. Toto je zcela logické, protože paralela mezi těmito dvěma způsoby je značně viditelná. U oddlužení však na rozdíl od konkursu dochází k zániku pohledávek.

²¹⁵ ARABASZ, Jindřich, BOGUSKÝ, Pavel. § 337 [Rozdělení věřitelů dlužníka do skupin]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon*. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 6.

²¹⁶ DANČIŠIN, Martin. In: MARŠÍKOVÁ, Jolana a kol. *Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014. Glosátor, s. 617.

Zajištění věřitelé budou uspokojeni pouze z výtěžku zpeněžení, kdy je opět postupováno obdobně jako při zpeněžení v konkursu.

Dispoziční oprávnění k nakládání s majetkovou podstatou bude mít od účinnosti schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty insolvenční správce.²¹⁷ Při tomto způsobu oddlužení dává ke zpeněžení předmětu zástavy pokyn samotný zajištěný věřitel, přičemž iniciativu ke zpeněžení bude mít insolvenční správce dle § 408 odst. 3 InsZ.

Při oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty má dispoziční oprávnění insolvenční správce, jenž zpeněží předmět zástavy na základě pokynu zajištěného věřitele. Iniciativu ke zpeněžení zde však musí mít zajištěný věřitel.²¹⁸

3.11 Uspokojení zástavních věřitelů v insolvenčním řízení

Uspokojení věřitelů je řešeno již v rámci základních zásad insolvenčního řízení. Zde je v § 5 písm. a) InsZ uvedeno, že insolvenční řízení musí být vedeno mj. tak, aby bylo dosaženo rychlého, hospodárného a co nejvyššího uspokojení všech věřitelů.

Zástavní věřitelé budou oproti nezajištěným věřitelům disponovat poněkud odlišnými možnostmi pro uspokojení jejich pohledávek. Odlišným postavením bude tento věřitel také disponovat v závislosti na tom, jakým způsobem bude řešen úpadek dlužníka, jak bude vymezeno níže.

3.11.1 V rámci konkursu

Krokem, který následuje po zpeněžení zástavy v konkursu je uspokojení zástavních věřitelů. Tito věřitelé mohou být uspokojováni kdykoli během insolvenčního řízení před rozvrhovým usnesením.²¹⁹ Pokud by část pohledávky

²¹⁷ HÁSOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš. 3. Rozhodnutí o schválení oddlužení. In: HÁSOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. Právní praxe. Praha: C.H. Beck, 2018, s. 231.

²¹⁸ SPRINZ, Petr, CHYTIL, Petr. § 409 [Dispoziční oprávnění a zpeněžení zajištění u splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon*. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 10.

²¹⁹ HORÁK, Milan. Uspokojování pohledávek. *epravo.cz*, publikováno dne 30. 3. 2022. Citováno dne: 7. 3. 2024. Dostupné online na: https://www.epravo.cz/top/clanky/uspokojovani-pohledavek-114330.html#_ftn1.

nebyla uspokojena, bude následně tento věřitel ve zbytku uspokojen společně s věřiteli, kteří žádným zajištěním nedisponovali, a to poměrným způsobem.²²⁰

Při pluralitě zástavních věřitelů budou tito uspokojováni v pořadí, na kterém se dohodli, nebo v pořadí, které určuje doba vzniku zástavního práva nebo doba vzniku zajištění dle § 167 odst. 1 InsZ.²²¹

Výše částky, kterou bude zástavní věřitel uspokojen bude dle § 298 InsZ určena tak, že se od výtěžku zpeněžení zástavy odečtou náklady spojené s její správou a také samotným zpeněžením, pokud byly učiněny na základě pokynu zástavního věřitele a tento je doposud neuhradil. První zmíněné nesmějí bez souhlasu zástavního věřitele přesáhnout 4 % výtěžku zpeněžení zástavy a druhé zmíněné nesmějí přesáhnout 5 %.

Pokud by se jednalo o náklady, které vznikly z pokynu zástavního věřitele podle § 230 odst. 3 InsZ, nebylo by toto procentuální omezení využito. To samé by platilo, pokud by zástavní věřitel souhlasil s tím, že by náklady hradil ve vyšší výši.²²² Tuto situaci si však lze jen stěží představit, neboť zástavní věřitel jistě bude pomýšlet především na to, aby jeho vlastní uspokojení bylo v co nejvyšší možné míře a tímto by se *de facto* sám ochuzoval.

Tzv. odečitatelnými náklady na správu zástavy jsou takové náklady, které byly vynaloženy mj. ke zvýšení hodnoty zástavy, k přecházení znehodnocování zástavy nebo také samotného využívání předmětu v souladu s jeho určením.²²³ Dále od výtěžku zpeněžení budou také odečteny náklady na odměnu insolvenčního správce. Těm zástavním věřitelům, kteří by do tohoto okamžiku neuhradili svůj podíl určený pro úhradu odměny a hotových výdajů znalce, který vypracovával v tomto řízení znalecký posudek, by byla částka ponížena ještě o tuto dříve nevykonanou uhrazovací povinnost.

Proti návrhu na vydání výtěžku zpeněžení zástavy, který bude zveřejněn v insolvenčním rejstříku, mají ve lhůtě do 7 dnů od zveřejnění možnost ostatní věřitelé a dlužník podat námítky. O projednání těchto námitek je následně nařízeno

²²⁰ HOROVÁ, Helena, SOMOL, Karel. *Postavení zajištěných věřitelů v insolvenčním řízení*. Bulletin advokacie, 2012, č. 9, s. 25.

²²¹ K rozporuplnosti komentářové literatury a recentní judikatury více v podkapitole 3.5.

²²² MARŠÍKOVÁ, Jolana. In: MARŠÍKOVÁ, Jolana a kol. *Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014. Glosátor., s. 517.

²²³ SPRINZ, Petr, NOVOPACKÝ, Lukáš. § 298 [Vydání výtěžku zpeněžení zajištění]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon*. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 17.

u insolvenčního soudu dlužníka jednání.²²⁴ Insolvenční soud při tomto jednání není vázán námitkami a sám návrh na vydání výtěžku zpeněžení zástavy posoudí z hlediska jeho věcné správnosti. Insolvenční soud rozhodne o tom, že návrhu na vydání výtěžku zpeněžení vyhoví a tento zástavnímu věřiteli vydá, nebo návrh zamítne. Proti usnesení o vydání výtěžku zpeněžení zástavy je aktivně legitimován podat odvolání dlužník, insolvenční správce, věřitel, jenž podal námitky a zástavní věřitel, kterému měl být vydán výtěžek dle § 298 odst. 7 InsZ.

Čistý výtěžek vydává insolvenční správce zástavnímu věřiteli po tom, co usnesení o vydání výtěžku zástavnímu věřiteli nabyde právní moci. V případě že bude zástavní pohledávka plně uspokojena a vznikne přebytek výtěžku zpeněžení, stane se tento součástí zbytku majetkové podstaty a poté z něj budou uspokojeny pohledávky nezajištěných věřitelů.²²⁵

Pohledávka zajištěná zástavním právem bude úročena dle § 171 InsZ (úrok, který přirostl v době po rozhodnutí o úpadku by byl jinak vyloučen z uspokojení dle § 170 písm. a) InsZ). Jediným úrokem, který je uspokojován je úrok smluvní sjednaný dlužníkem a zástavním věřitelem. Základem výpočtu je hodnota zajištění stanovená znaleckým posudkem. K této hodnotě započne přirůstat úrok dnem následujícím po rozhodnutí o způsobu řešení úpadku.²²⁶ Jestliže je v rámci konkursu zpeněžen dlužníkův podnik jedinou smlouvou, bude i tato pohledávka zástavního věřitele zvýšena o úrok, který k ní přirostl po dni, který byl následujícím dni rozhodnutí u způsobu řešení úpadku dlužníka.

3.11.2 V rámci reorganizace a oddlužení

Uspokojení zástavního věřitele v rámci reorganizace bude probíhat na základě vypracovaného a přijatého reorganizačního plánu.²²⁷ Jelikož je primárním účelem reorganizace ozdravení a zachování podniku dlužníka, bude se jistě dlužník snažit primárně o to, aby byly všechny jeho pohledávky uhrazeny a nedošlo by k situaci, kdy bude reorganizace překlenuta v konkurs.

²²⁴ MARŠÍKOVÁ, Jolana. In: MARŠÍKOVÁ, Jolana a kol. *Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014. Glosátor, s. 517.

²²⁵ SPRINZ, Petr, NOVOPACKÝ, Lukáš. § 298 [Vydání výtěžku zpeněžení zajištění]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon*. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 33.

²²⁶ HORÁK, Milan. *Uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení*. Praha: Wolters Kluwer, 2023. Právo prakticky, s. 105.

²²⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2018, sp. zn. 29 NSČR 34/2016.

V rámci reorganizace je možné, aby bylo zástavnímu věřiteli ponecháno původní zajištění, nebo aby bylo nahrazeno jiným, přičemž reorganizační plán má za cíl toto zajištění náležitě popsat a zajistit, aby bylo spravedlivé. Obdobně tomu může být při zajištění jiného majetku.²²⁸

Na problematiku úročení v reorganizaci se přiměřeně použije ustanovení § 171 odst. 4 InsZ a tedy úroky budou přirůstat ode dne následujícího po dni rozhodnutí o způsobu řešení úpadku. Hrazení těchto úroků bude stanoveno v měsíčních splátkách.²²⁹

Při oddlužení zástavní věřitel disponuje obdobnými právy a postavením jako je tomu v případě konkursu, avšak některé odlišnosti jsou zde i přesto dány.²³⁰ Při obou formách oddlužení pak platí pro uspokojení zástavních věřitelů obdobná pravidla především pak pro postup zpeněžování. Pokud je úpadek řešen oddlužením budou zástavní věřitelé dle § 398 InsZ uspokojováni výhradně z výtěžku zpeněžení zástavy, a to kdykoliv v průběhu insolvenčního řízení.

Způsoby uspokojení zástavního věřitele v oddlužení komplexně vyřešil Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí ze dne 29. 8. 2018, kdy vymezil, že „*je-li úpadek dlužníka řešen oddlužením a je-li způsobem oddlužení plnění splátkového kalendáře, pak věřitel, který v insolvenčním řízení uplatnil vůči dlužníku, jenž je jeho osobním i zástavním dlužníkem, pohledávku s právem na uspokojení ze zpeněžení zástavy (zajištění), se uspokojí (může uspokojit) jen z výtěžku zpeněžení zástavy (zajištění); to platí bez zřetele k tomu, že výtěžek zpeněžení zástavy (zajištění) nepostačuje k plnému uspokojení pohledávky takového zajištěného věřitele. Jen tehdy, je-li úpadek dlužníka řešen oddlužením a je-li způsobem oddlužení zpeněžení majetkové podstaty, se ta část pohledávky zajištěného věřitele, která nebyla uspokojena z výtěžku zpeněžení zajištění, uspokojí (z výtěžku zpeněžení ostatního majetku náležejícího do majetkové podstaty dlužníka) stejně jako ostatní nezajištěné pohledávky; je tomu tak proto, že při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty se postupuje obdobně*

²²⁸ HÁSOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš. 7. Uspokojování pohledávek v reorganizaci. In: HÁSOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. Právní praxe. Praha: C.H. Beck, 2018, s. 222.

²²⁹ SPRINZ, Petr. § 171 [Úroky z hodnoty předmětu zajištění]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon*. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 10.

²³⁰ MARŠÍKOVÁ, Jolana. In: MARŠÍKOVÁ, Jolana a kol. *Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014. Glosátor, s. 711.

podle ustanovení o zpeněžení majetkové podstaty v konkursu a zpeněžení majetkové podstaty při oddlužení má tytéž účinky jako zpeněžení majetkové podstaty v konkursu.“²³¹

Vzhledem k tomuto je dle mého názoru vhodné kriticky zhodnotit, zda zástavní věřitel přihlásí pohledávku jako zajištěnou, či nezajištěnou. Domnívám se, že by v některých případech mohl být tento věřitel uspokojen ve vyšší míře, pokud tuto přihlásí jako nezajištěnou, a to i s ohledem na pořadí, ve kterém by měl být uspokojen.

Problematikou, která velmi rezonovala i na úrovni rozhodování Nejvyššího soudu, bylo řešení nemožnosti štěpení pohledávek v oddlužení. Více o této problematice pojednala podkapitola 3.1. Případné uplatnění pohledávky na principu jejího štěpení by mohlo být jistě velmi výhodné pro zástavního věřitele. Otázkou však zůstává, zda toto omezení bude stále poněkud obcházeno, či zda bude tato možnost definitivně zakázána. Osobně se domnívám, že by zde opravdu mohlo dojít k určitému zvýhodnění zástavních věřitelů na úkor věřitelů ostatních.

Ustanovení o přírůstku úroku k pohledávce zajištěné zástavním právem podle § 171 InsZ v konkursu se pro oddlužení zpeněžením majetkové podstaty použijí obdobně. U oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty úrok podle § 171 InsZ nebude přirůstat.²³²

3.12 Zánik zástavního práva v insolvenčním řízení

Dle znění § 167 odst. 4 InsZ ve spojení se zněním § 285 odst. 1 písm. b) InsZ dochází k zániku zajištění zástavním právem zpeněžením zástavy. Podmínkou pro zánik není podání přihlášky pohledávky a stejně tak nezáleží na tom, zda zástavní věřitel pohledávku přihlásil jako zajištěnou či nezajištěnou.²³³ Pohledávka zajištěná zástavním právem, jež nebyla v insolvenčním řízení přihlášena také zaniká, avšak nebude v rámci tohoto řízení uspokojována, neboť dle ustanovení § 173 odst. 1 InsZ k této pohledávce nebude přihlíženo.

²³¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2018, sp. zn. 29 NSČR 150/2016.

²³² HORÁK, Milan. *Uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení*. Praha: Wolters Kluwer, 2023. Právo prakticky, s. 105.

²³³ MARŠÍKOVÁ, Jolana. In: MARŠÍKOVÁ, Jolana a kol. *Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014. Glosátor, s. 502.

Uvedená ustanovení uvádí, že zpeněžením věci zanikají také závady na věci vážnoucí. Jednou z těchto závad je také zajištění dle § 2 písm. g) InsZ, kdy se jedná zejména o zástavní právo, bez ohledu na to, zda je zapsané ve veřejném seznamu. Dále je touto závadou, která zaniká myšleno také podzástavní právo, budoucí zástavní právo, či naopak zákaz zřízení zástavního práva.²³⁴ Zánik zajištění pohledávky zástavním právem bude platit, pokud bude úpadek dlužníka řešen konkursem, stejně tak ale také oddlužením i reorganizací.²³⁵

Jelikož je zástavní právo věcným právem, je povinností insolvenčního správce dle § 167 odst. 5 InsZ ve spojení s § 300 InsZ vydat po zpeněžení majetkové podstaty nabyvateli tzv. kvintaci, tedy potvrzení o zániku tohoto věcného práva.

Pokud tak bude v insolvenčním řízení zpeněžována nemovitá věc, na které bude váznout zástavní právo, bude nabyvatel toto potvrzení dokládat za účelem výmazu příslušnému katastrálnímu úřadu.²³⁶ Insolvenční správce má povinnost informovat o této skutečnosti kromě dotčené osoby také příslušné orgány, které následně zahájí řízení o výmazu těchto omezení k nemovitosti z příslušného listu vlastnictví.²³⁷

²³⁴ SPRINZ, Petr, NOVOPACKÝ, Lukáš. § 285 [Účinky zpeněžení]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon*. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 3.

²³⁵ VAVŘINA, Jan, HRADIL, Aleš. Zpeněžení majetku v insolvenci a problematika výmazu zástavního práva. *epravo.cz*, publikováno dne 19.11.2015. Citováno dne: 9. 3. 2024. Dostupné online na: <https://www.epravo.cz/top/clanky/zpenzeni-majetku-v-insolvenci-a-problematika-vymazu-zastavniho-prava-99629.html>.

²³⁶ VIDOVIČOVÁ, Lenka. § 300 [Oznámení o zpeněžení majetkové podstaty]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon*. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 7.

²³⁷ SYRUČEK, Vladimír, SABOTINOV, Vencislav. Kapitola 39. *Insolvenční právo*. In: SYRUČEK, Vladimír, SABOTINOV, Vencislav a kol. *Realitní právo. Nemovitosti v realitní praxi*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, Praktická knihovna (C.H. Beck), s. 903.

4 Hodnocení existence institutu zástavního práva v insolvenčním řízení

Přestože se ve většině případů institut zástavního práva subsumuje pod ustanovení InsZ upravující obecně zajištění, vyskytují se zde i ustanovení zástavní právo vysloveně zmiňující. Konkrétně se jedná o:

- a) § 2 písm. g) InsZ vymezující pojem zajištěného věřitele;
- b) § 109 odst. 1 písm. b) InsZ pojednávající o uplatnění a novém nabytí práva na uspokojení ze zajištění mj. zřízením soudcovského, nebo exekutorského zástavního práva na nemovitostech;
- c) § 167 odst. 1 a odst. 2 InsZ určující okamžik rozhodný pro určení pořadí uspokojení věřitelů;
- d) § 248 odst. 2 InsZ pojednávající o neúčinnosti práva na uspokojení ze zajištění poté, co nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení po prohlášení konkursu, kdy je zde opět vysloveně uvedeno, že se toto týká také zřízením soudcovského nebo exekutorského zástavního práva na nemovitostech;²³⁸
- e) § 369 odst. 1 písm. a) a písm. b) InsZ určující vyloučení vlivu insolvenčního řízení na věcná práva věřitelů nebo třetích osob v rámci území jiného členského státu Evropské unie nebo dalšího státu tvořícího Evropský hospodářský prostor, pokud se jedná o úpadek finančních institucí;
- f) § 381 odst. 1 písm. a) a písm. b) InsZ určující obdobně jako předešlé písmeno vyloučení tohoto vlivu, avšak v tomto případě se bude jednat o úpravu související s úpadkem pojišťoven a zajišťoven.

Oproti tomu o zajištěném věřiteli, zajištění pohledávky, právu na uspokojení ze zajištění či zajištění ve věcněprávním smyslu (nikoliv ve smyslu zajištění pocházející z oblasti trestního práva), pojednává InsZ celkem v 56 ustanoveních.²³⁹

²³⁸ Výjimkou je zde možnost uzavřít smlouvy podle § 41 InsZ a také další rozšířená možnost pro věřitele dle § 167 odst. 2 InsZ.

²³⁹ Dle mnou zjištěných informací se jedná o ustanovení § 2, § 41, § 42, § 57, § 62, § 104, § 109, § 112, § 136, § 148, § 151, § 155, § 157, § 166, § 167, § 171, § 174, § 179, § 183, § 189, § 195, § 196, § 204, § 219, § 230, § 241, § 248, § 249, § 265, § 274, § 277, § 293, § 298, § 301, § 302, § 305, § 311, § 315, § 316, § 337, § 338, § 339, § 349, § 357, § 361, § 366, § 369, § 373, § 381, § 385, § 389, § 398, § 402, § 408, § 409 a § 414 InsZ.

Na základě tohoto lze demonstrovat, že přestože ne doslovně, vyskytuje se zástavní právo v rámci insolvenčního zákona, a tedy i insolvenčního řízení, vskutku hojně.

Z předešlé kapitoly vyplývá, jak velkou sílu věcněprávní zajištění prostřednictvím zástavního práva v rámci insolvenčního řízení může představovat. Dále lze dodat, že z komentářové literatury k příslušným ustanovením týkajících se zajišťovacích institutů je dle mé rešerše právě zástavní právo zmiňováno nejvíce. Domnívám se také, že právě zástavní právo bude v praxi nejpoužívanějším institutem.

Zajímavou možností, která byla zástavnímu věřiteli dána, je uplatnění zástavního práva v případném insolvenčním řízení osobního dlužníka i zástavního dlužníka. Tyto osoby totiž nemusí vždy splývat, a tak lze právo uplatnit u obou z nich, kdy tato rozdílnost osob byla také vymezena v podkapitole 2.1 pojednávající o subjektech zástavního práva, ale také v podkapitole 3.2 zabývající se majetkovou podstatou. V případě, že by pak bylo insolvenční řízení vedeno pouze pro jednu z těchto osob, bylo by jistě možné uplatnit vůči této osobě zástavní pohledávku v rámci insolvenčního řízení, ale také ji zároveň vymáhat u druhé osoby, která je zástavním dlužníkem, a to mimoinsolvenčním způsobem.²⁴⁰

Nesporným vlivem budou zástavní věřitelé disponovat také v rámci udílení pokynů směřujících ke správě zástavy a jejímu zpeněžení, o čemž blíže pojednávaly podkapitoly 3.9 a 3.10. Naopak toto pro ně také bude znamenat povinnost ve smyslu úhrady výdajů na jimi udílené pokyny a také úhradu výdajů pro znalce, jenž vypracovával v rámci konkrétního řízení znalecký posudek.

Mé subjektivní hodnocení tohoto institutu však bude i přes všechna úskalí, jaká mohou v souvislosti s uplatněním zástavní pohledávky v insolvenčním řízení vyvstat (například v oblasti popírání pravosti v souvislosti s neplatností zástavních smluv i původních obligací), velmi kladné. Obzvláště pokud se bude jednat o zástavní právo váznoucí na nemovité věci, může toto představovat pro zástavního věřitele vskutku kvalitní možnost pro jeho uspokojení. Zároveň s tímto lze i uvést, že je zástavní právo i mimo insolvenční řízení poměrně jednoduché a nenákladné na zřízení, což může být také dalším souvisejícím benefitem pro zástavního věřitele.

²⁴⁰ HÁSOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš. 6. Uspokojení přihlašovanych pohledávek. In: HÁSOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 184.

Samozřejmě ne všechny oblasti související s uplatněním zástavního práva byly dle mého názoru ze strany zákonodárce kvalitně upraveny. Na tomto místě si tedy také dovoluji připojit své úvahy *de lege ferenda*.

Změna by měla přijít především v oblasti určování pořadí pro uspokojení ze zajištění. První možností je ponechání ustanovení InsZ v jeho nezměněném znění. Druhou možností, kterou by bylo možné dle mého názoru tento rozkol odstranit by bylo jistě zrušení ustanovení § 167 odst. 1 InsZ. Jako třetí možnost bych uvedla pouze změnu tohoto ustanovení na odkazující. U druhé a třetí zmíněné možnosti by následně byla užívána ustanovení o určování pořadí nacházející se v OZ, jako v *lex generalis*.

Osobně bych se přiklonila k možnosti změny ustanovení InsZ na ustanovení odkazující na OZ. Právní úprava by měla být konzistentní, a přestože je zde častokrát argumentováno kolektivním charakterem insolvenčního řízení, nemyslím si, že je toto relevantní. Cílem ustanovení určujících pořadí je vytvořit věřiteli neměnné prostředí, které by mu poskytovalo záruku pro jeho očekávané uspokojení, a toho by dle mého názoru bylo možné nejlépe dosáhnout takto.

Obdobně s tímto názorem bych také doplnila úvahu směřující k parcelaci pohledávek na částečně zajištěné a nezajištěné. Domnívám se, že názor, který Nejvyšší soud vyslovil ve svém rozhodnutí ze dne 30. 9. 2019, že se jedná o obcházení pravidel uspokojování v rámci insolvenčního řízení je důvodný, ačkoliv pro věřitele jistě ne příliš vítaný.²⁴¹

Žádný z věřitelů jistě nechce, aby jeho pohledávka byla uspokojena v menší míře nežli umožňuje zákon, a tak jelikož tento postup není zákonodárcem explicitně vyloučen, je stále ze strany věřitelů dovozováno, že je možné jej uplatnit. Právě tato snaha však může být v rozporu se zásadou poměrného uspokojení věřitele, kdy tento názor dovodila také judikatura, a tak by toto mělo být ze strany věřitelů respektováno a nikterak neobcházeno.

²⁴¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2019, sp. zn. 29 NSČR 63/2018.

Závěr

Cílem této diplomové práce bylo zejména analyzovat propojení institutů zástavního práva a insolvenčního řízení a dále vymežit stěžejní hmotněprávní pojmy i procesněprávní otázky. Na počátku práce bylo nutné se stručně věnovat insolvenčnímu řízení a jeho stěžejním bodům. Toto však představovalo pouze jakési uvedení do této práce. Obdobně tomu bylo u kapitoly druhé, která tvořila uvedení do problematiky kapitoly třetí a čtvrté.

Podstatou insolvenčního řízení je docílit co možná nejvyššího uspokojení věřitelů dlužníka. Věřitelé disponující pohledávkou zajištěnou zástavním právem jsou zařazeni do skupiny tzv. věřitelů zajištěných. Přestože se tedy institut zástavního práva nevyskytuje v InsZ nikterak hojně, uplatní se na zástavní právo i ta ustanovení, která se týkají zajištěných věřitelů obecně, jichž je nesrovnatelně více, jak bylo vymezeno v kapitole čtvrté této práce.

V hlavní části této práce bylo rozebráno, jakým způsobem mohou věřitelé se svými pohledávkami zajištěnými zástavním právem v rámci insolvenčního řízení nakládat, jaké z toho pro ně plynou výhody, ale také naopak povinnosti. Typickou povinností zástavního věřitele je spolu s ostatními zajištěnými věřiteli společně a nerozdílně uhradit do majetkové podstaty dlužníka polovinu odměny a hotových výdajů uhrazených znalci. Oproti tomu typickým právem, které je mu přiznáno, je jeho uspokojení z výtěžku zpeněžení zástavy či možnost udělovat pokyny insolvenčnímu správci, jež budou směřovat ke zpeněžení majetkové hodnoty sloužící k zajištění.

Dále zde bylo rozebráno také jakým způsobem mohou se svým postavením v rámci insolvenčního řízení tito věřitelé disponovat a následně jakým způsobem je řešeno pořadí, pokud je zde dána pluralita zajištěných věřitelů vůči jednomu předmětu zajištění. Další problematikou, která byla velmi skloňována, byla problematika štěpení pohledávek na zajištěné a nezajištěné. Následně bylo vymezeno, jakým způsobem je zástavní právo v rámci insolvenčního řízení spravováno, jak dochází ke zpeněžení zástavy a také zde bylo popsáno, jak jsou zástavní věřitelé uspokojováni a jak zástavní právo v tomto řízení zaniká.

Při uplatnění zástavního práva v insolvenčním řízení vystupuje v popředí funkce uhrazovací. Tato se projevuje zpeněžením zástavy, ale také samotným uspokojením zástavních věřitelů z tohoto zpeněžení. Přesto ne všichni věřitelé

disponující pohledávkou zajištěnou zástavním právem svého uspokojení v rámci insolvenčního řízení dosáhnou. Funkce zajišťovací je zde značně omezena, neboť nově nabytí zajištění mj. zástavním právem je možné pouze v souvislosti s uzavíráním smluv o úvěrovém financování.

Jak vyplývá z textu práce, je v rámci insolvenčního řízení také nutné odlišovat věřitele disponujícího osobní pohledávkou a věřitele disponujícího zástavní pohledávkou, jelikož tyto osoby nemusí vždy nutně splývat, a ne vždy disponují stejnými právy. Například pokud je popíráno pořadí osobní pohledávky, nebude tímto dotčena pravost ani výše. Oproti tomu, pokud je u zástavní pohledávky činěn popěrný úkon vůči pořadí, má tento stejné účinky jako popření pravosti, a pokud je toto právo popřeno jen zčásti, má tytéž účinky jako popření výše pohledávky.

Je patrné, že problematika uplatnění zajištění formou zástavního práva v insolvenčním řízení se stále vyvíjí. Práce tak nabízí aktuální pohled na postavení zástavního věřitele a jeho možnosti uspokojení. V tomto směru lze dle mého názoru uvítat trend v judikatuře Nejvyššího soudu, který označuje štěpení pohledávek na zajištěné a nezajištěné za nežádoucí. Ačkoliv toto nemusí být pro maximální uspokojení zajištěných věřitelů vždy výhodné, stanovení transparentních pravidel pro uplatňování zajištěných pohledávek je jistě žádoucí.

K úvodem nastíněné otázce adekvátnosti úpravy lze uvést, že tato se jeví jako vcelku uspokojivá. Žádná právní úprava však není naprosto dokonalá. Určité mezery spatřuji v oblasti určování pořadí pro uspokojení ze zajištění. Za vhodné řešení považuji sjednocení této úpravy změnou InsZ směrem k aplikaci pravidel v OZ. Nejen pro právní jistotu věřitelů je podle mého názoru vhodná jednotná úprava.

Cizojazyčné resumé

This thesis was divided into chapters and subsequently into subchapters. The first part of the thesis dealt with the institution of insolvency proceedings and analysed selected specifics and interconnections that were necessary to explain for the chosen topic.

The second part was devoted to the institute of lien law, its classification in the field of civil law and also to individual issues related to it, which were subsequently discussed in more detail in the third part.

The third part was devoted the most space and the core of the assigned issue was discussed here. Based on the use of monographs, commentary literature, case law and published articles, I have attempted to create a coherent and comprehensible document regulating this issue.

The fourth part evaluated the institute within insolvency proceedings and discussed possible future changes of relevant legal provisions.

Seznam použitých zdrojů

Literatura

1. FRONC, CHALUPECKÁ, Kristýna, CZUDEK, Damian. *Odpovědnost v insolvenčním právu*. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6567-3.
2. HÁSOVÁ, Jiřina. *Vybrané instituty insolvenčního zákona v rozhodnutích Nejvyššího soudu: komentovaná soudní rozhodnutí*. Judikatura (C.H. Beck). Praha: C.H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-553-4.
3. HÁSOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. Právní praxe. Praha: C.H. Beck, 2018. ISBN 978-80-7400-715-6.
4. HÁSOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-691-3.
5. HORÁK, Milan. *Uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení*. Praha: Wolters Kluwer, 2023. Právo prakticky. ISBN 978-80-7676-686-0.
6. HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník V: závazkové právo : obecná část (§ 1721-2054) : komentář*. Praha: C.H. Beck, 2014. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-535-0.
7. HURDÍK, Jan. *Občanské právo hmotné: obecná část : absolutní majetková práva*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-718-4.
8. KINDL, Milan. *Zajištění a utvrzení dluhů*. Praha: C.H. Beck, 2016. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-291-5.
9. KINDL, Milan, ROZEHNAL, Aleš. *Nový občanský zákoník: úskalí věcných práv*. Pro praxi. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-517-3.
10. MARŠÍKOVÁ, Jolana a kol. *Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014. Glosátor ISBN 978-80-87576-80-9.
11. MORAVEC, Tomáš, KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 4. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-849-8.

12. PELECH, Josef. *Zástavní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-466-4.
13. PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník*. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023.
14. RICHTER, Ondřej. *Věřitelé a uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení: komentář : § 165-204*. Praha: C.H. Beck, 2014. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-549-7.
15. RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN 978-80-7552-444-7.
16. SMOLÍK, Petr. *Oddlužení v právním řádu ČR*. Praha: C.H. Beck, 2016. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-617-3.
17. SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474): komentář*. Praha: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-499-5.
18. SPÁČIL, Jiří a kol. *Věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2022. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-885-6.
19. SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon*. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023.
20. SVOBODA, Karel, JÍCHA, Lukáš, KREJSTA, Jan, HOZMAN, David, ÚŠELOVÁ, Veronika, KOCINEC, Jaroslav a kol. *Exekuční řád: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2022. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-863-4.
21. SYRUČEK, Vladimír, SABOTINOV, Vencislav a kol. *Realitní právo: nemovitosti v realitní praxi*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020. Praktická knihovna (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-776-7.
22. VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-516-3.
23. WEINHOLD, Daniel. *Promlčení a prekluze v soukromém právu*. Praha: C.H. Beck, 2015. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-576-3.

Internetové zdroje

1. CELERÝN, Jakub. Popření pořadí pohledávky z důvodu neúčinnosti zástavní smlouvy. *epravo.cz*, publikováno dne 15. 7. 2014. Citováno dne: 26. 2. 2024. Dostupné online na: <https://www.epravo.cz/top/clanky/popreni-poradi-pohledavky-z-duvodu-neucinnosti-zastavni-smlouvy-94805.html>
2. HORÁK, Milan. Nedodržení náležitostí přihlášky a jeho důsledky. *epravo.cz*, publikováno dne 23. 6. 2021. Citováno dne: 23. 2. 2024. Dostupné online na: <https://www.epravo.cz/top/clanky/nedodrzeni-nalezitosti-prihlasky-a-jeho-dusledky-113203.html>
3. HORÁK, Milan. Uspokojování pohledávek. *epravo.cz*, publikováno dne 30. 3. 2022. Citováno dne: 7. 3. 2024. Dostupné online na: https://www.epravo.cz/top/clanky/uspokojovani-pohledavek-114330.html#_ftn1
4. MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. *Co vás čeká po podání návrhu*. Insolvence. Citováno dne 14. 10. 2023. Dostupné online na: <https://insolvence.justice.cz/jak-ven-z-dluhove-pasti/co-vas-ceka-po-podani-navrhu/>
5. MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. *Přihláška pohledávky*. Insolvenční rejstřík. Citováno dne 20. 1. 2024. Dostupné online na: https://isir.justice.cz/isir/forms/Prihlaska_pohledavky.1.4.2.pdf
6. VAVŘINA, Jan, HRADIL, Aleš. Zpeněžení majetku v insolvenční a problematika výmazu zástavního práva. *epravo.cz*, publikováno dne 19.11.2015. Citováno dne: 9. 3. 2024. Dostupné online na: <https://www.epravo.cz/top/clanky/zpenezeni-majetku-v-insolvenci-a-problematika-vymazu-zastavniho-prava-99629.html>
7. VOJTEK, Miroslav. Skutečně nastal definitivní konec štěpení pohledávek (v oddlužení)?. *epravo.cz*, publikováno dne 27.2.2020. Citováno dne: 8. 3. 2024. Dostupné online na: <https://www.epravo.cz/top/clanky/skutecne-nastal-definitivni-konec-stepeni-pohledavek-v-oddluzeni-110741.html>

Judikatura

1. Nález Ústavního soudu ze dne 14. 8. 2007, sp. zn. IV. ÚS 687/06
2. Nález Ústavního soudu ze dne 2. 7. 2019, sp. zn. Pl. ÚS 2/19
3. Nález Ústavního soudu ze dne 30. 11. 2020, sp. zn. I. ÚS 760/18
4. Usnesení Ústavního soudu ze dne 23. 4. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 36/09
5. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 13. 3. 2013, sp. zn. 5 A 8/2010
6. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2014, sp. zn. 29 ICdo 13/2012
7. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 4. 2017, sp. zn. 21 Cdo 2494/2016
8. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2018, sp. zn. 29 ICdo 61/2016
9. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2019, sp. zn. 29 ICdo 95/2017
10. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2020, sp. zn. 29 ICdo 21/2018
11. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2022, sp. zn. 29 ICdo 26/2020
12. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 8. 2022, sp. zn. 29 ICdo 110/2021
13. Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 24. 10. 2008, sp. zn. 3 VSOL 125/2008
14. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 10. 2011, sp. zn. 21 Cdo 3957/2010
15. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2012, sp. zn. 29 NSČR 32/2011
16. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2013, sp. zn. 29 ICdo 11/2012
17. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2014, sp. zn. 29 NSČR 39/2014
18. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2015, sp. zn. 8 Tdo 1352/2014
19. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2015, sp. zn. 29 NSČR 4/2013
20. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 6. 2015, sp. zn. 101 VSPH 174/2015
21. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2015, sp. zn. 29 NSČR 37/2013
22. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 11. 2015, sp. zn. 29 Cdo 311/2015
23. Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 4. 6. 2016, sp. zn. 3 VSOL 153/2016
24. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 2016, sp. zn. 29 NSČR 127/2016
25. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2017, sp. zn. 29 NSČR 47/2015
26. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2018, sp. zn. 29 NSČR 34/2016
27. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2018, sp. zn. 29 NSČR 150/2016
28. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2019, sp. zn. 29 NSČR 63/2018
29. Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 29. 10. 2020, sp. zn. 4 VSOL 380/2020
30. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2021, sp. zn. 29 NSČR 91/2019-II

Odborné články

1. BEZOUŠKA, Petr. *Akcesorita zástavního práva a její praktické důsledky*. Právní rozhledy, 2021, č. 4, s. 136-139.
2. GÜRLICH, Richard. *Zástavní právo*. Novinky z rekonstrukce - advokátní kancelář GÜRLICH & Co., 2014, č. 63, s. 1.
3. HOROVÁ, Helena, SOMOL, Karel. *Postavení zajištěných věřitelů v insolvenčním řízení*. Bulletin advokacie, 2012, č. 9, s. 24-26.
4. KUBIZŇÁK, Jan. *Šikanózní (dlužnický) insolvenční návrh*. Komorní listy, 2014, č. 1, s. 11-15.
5. MAREŠOVÁ, Marcela. *Důvody popření pravosti nebo výše vykonatelné pohledávky přiznané pravomocným rozhodčím nálezem*. Bulletin advokacie, 2019, č. 5, s. 57-58.
6. MLEJNKOVÁ, Ivana. *Insolvenční řízení v soudní judikatuře VII. – přihláška pohledávky (část B), II. Náležitosti přihlášky*. Obchodní právo, 2012, č. 6, s. 215-222.
7. PŘIDAL, Ondřej. *Pojem právo na spravedlivý proces v civilním řízení*. Právní rozhledy, 2010, č. 20, s. 731-736.
8. RICHTER, Tomáš. *Úpadek pro platební neschopnost v judikatuře Nejvyššího soudu*. Bulletin advokacie, 2016, č. 10, s. 27-31.
9. SEDLÁČEK, Miroslav, MATUŠKA, Dominik. *Pokyn zajištěného věřitele v insolvenčním řízení*. Bulletin advokacie, 2021, č. 10, s. 38-42.
10. SIGMUND, Adam. *Pohledávky věřitelů*. Bulletin advokacie, 2012, č. 9, s. 21-23.
11. SIGMUND, Adam. *Specifika oceňování podniku v insolvenční*. Bulletin advokacie, 2019, č. 5, s. 40-41.
12. VIDOVIČOVÁ, Lenka. *Incidenční spory*. Bulletin advokacie, 2012, č. 9, s. 40-41.
13. VOJTEK, Petr. *Výběr rozhodnutí v oblasti civilněprávní*. Soudní rozhledy, 2023, č. 3, s. 88-93.

Právní předpisy a důvodové zprávy

1. Důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), č. 182/2006 Dz
2. Vyhláška č. 191/2017 Sb., o náležitostech podání a formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení a o změně vyhlášky č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona
3. Zákon č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů
4. Zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku, ve znění pozdějších předpisů
5. Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů
6. Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů
7. Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů
8. Zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů
9. Zákon č. 358/1992 Sb., zákon České národní rady o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů
10. Zákon č. 503/2012 Sb., o Státním pozemkovém úřadu, ve znění pozdějších předpisů
11. Zákon č. 61/2000 Sb., o námořní plavbě, ve znění pozdějších předpisů
12. Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), ve znění pozdějších předpisů
13. Zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů
14. Zákon č. 26/2000 Sb., o veřejných držbách, ve znění pozdějších předpisů
15. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
16. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
17. Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů